

Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (esimene koda laiendatud koosseisus)

22. aprill 2016*

Riigiabi — Direktiiv 92/81/EMÜ — Mineraalõlidadele kehtestatud aktsiis — Alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatavad mineraalõlid — Aktsiisivabastus — Olemaolev või uus abi — Määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktid i, iii ja iv — Õiguskindlus — Õiguspärane ootus — Mõistlik aeg — Hea halduse põhimõte — Võimu kuritarvitamine — Põhjendamiskohustus — Mõiste „riigiabi“ — Eelis — Liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamine — Konkurentsi moonutamine

Liidetud kohtuasjades T-50/06 RENV II ja T-69/06 RENV II,

Iirimaa, esindajad: E. Creedon, A. Joyce ja E. McPhillips, keda abistas P. McGarry, *SC*,

Aughinish Alumina Ltd, asukoht Askeaton (Iirimaa), esindajad: *solicitor* C. Waterson, *solicitor* C. Little ja *solicitor* J. Handoll,

hagejad,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: V. Di Bucci, N. Khan, G. Conte, D. Grespan ja K. Walkerová,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 7. detsembri 2005. aasta otsus 2006/323/EÜ Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas, Iirimaal Shannoni piirkonnas ja Itaalias Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava mineraalõli aktsiisimaksust vabastamise kohta (ELT 2006, L 119, lk 12) Shannoni (Iirimaa) piirkonnas alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava mineraalõli aktsiisist vabastamise osas,

ÜLDKOHUS (esimene koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: president H. Kanninen, kohtunikud I. Pelikánová (ettekandja), E. Buttigieg, S. Gervasoni ja L. Madise,

kohtusekretär: ametnik S. Spyropoulos,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6. mai 2015. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: inglise.

otsuse

Vaidluse taust

Vaidlusalune maksuvabastus

- 1 Alumiiniumoksiid on valge pulber, mida kasutatakse peamiselt sulatuskodades alumiiniumi tootmiseks. Seda toodetakse boksiidi maagist rafineerimisprotsessi abil, mille viimane etapp on kaltsineerimine. Üle 90% kaltsineeritud alumiiniumoksiidist kasutatakse alumiiniumi sulatamisel. Ülejäänud töödeldakse täiendavalt ja seda kasutatakse kemikaalide tootmisel. Esinevad kaks erinevat tooteturgu: sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi (edaspidi „sulatamisel kasutatav alumiiniumoksiid“) turg ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi (edaspidi „kemikaalide tootmisel kasutatav alumiiniumoksiid“) turg. Mineraalõli võib kasutada kütusena alumiiniumoksiidi tootmisel.
- 2 Iirimaal, Itaalias ja Prantsusmaal on igapäevases vaid üks alumiiniumoksiiditootja. Iirimaal on selleks Aughinish Alumina Ltd (edaspidi „AAL“), mis asub Shannoni piirkonnas. Alumiiniumoksiidi tootjad tegutsevad ka Saksamaal, Hispaanias, Kreekas, Ungaris ja Ühendkuningriigis.
- 3 Iirimaa vabastab alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatava mineraalõli aktsiisist alates 12. maist 1983 (edaspidi „vaidlusalune maksuvabastus“). Iiri õiguses kehtestati vaidlusalune maksuvabastus 12. mai 1983. aasta õigusaktiga Statutory instrument n 126/1983, Imposition of Duties (n° 265) (Excise Duty on Hydrocarbon Oils) Order, 1983 (maksu kehtestamise määrus (nr 265) (kütteõli aktsiis)) (edaspidi „1983. aasta määrus“).
- 4 Shannoni piirkonnas lubati vaidlusalust vabastust kohaldada nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta otsusega 92/510/EMÜ, millega lubatakse liikmesriikidel jätkata teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes kehtivate vähendatud aktsiisimäärade või aktsiisimaksust vabastamise kohaldamist direktiivi 92/81/EMÜ artikli 8 lõikes 4 sätestatud korras (EÜT L 316, lk 16). Euroopa Liidu Nõukogu vaatas loa uuesti läbi ja pikendas selle kehtivust kuni 31. detsembrini 1998 30. juuni 1997. aasta otsusega 97/425/EÜ, millega lubatakse liikmesriikidel kohaldada teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes kehtivaid vähendatud aktsiisimäärasid või aktsiisimaksust vabastamist või jätkata nimetatud vähenduse või vabastuse kohaldamist direktiivis 92/81/EMÜ sätestatud korras (EÜT L 182, lk 22). Nõukogu pikendas seda luba uuesti kuni 31. detsembrini 2000 17. detsembri 1999. aasta otsusega nr 1999/880/EÜ, millega lubatakse liikmesriikidel kohaldada teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide suhtes kehtivaid vähendatud aktsiisimäärasid või aktsiisimaksust vabastamist või jätkata nimetatud vähenduse või vabastuse kohaldamist direktiivis 92/81/EMÜ sätestatud korras (EÜT L 331, lk 73).
- 5 Nõukogu 12. märtsi 2001. aasta otsusega nr 2001/224/EÜ teatavate eriotstarbeliste mineraalõlide vähendatud aktsiisimäärade ja aktsiisist vabastamise kohta (EÜT L 84, lk 23), mis on viimane vaidlusalust maksuvabastust puudutav otsus, pikendati maksuvabastust kuni 31. detsembrini 2006. Otsuse põhjenduses 5 märgitakse, et „otsus ei piira ühegi menetluse tulemust, mida võidakse algatada seoses ühtse turu toimimise moonutamisega, eelkõige [EÜ] artiklite 87 ja 88 alusel“ ja et „[s]ee ei vabasta liikmesriike kohustusest teatada komisjonile võimalikest riigiabi juhtudest [EÜ] artikli 88 alusel“.

Haldusmenetlus

- 6 28. jaanuari 1983. aasta kirjaga teavitas Iirimaa Euroopa Ühenduste Komisjoni oma kavatsusest rakendada Alcan Aluminium Ltd (edaspidi „Alcan“) suhtes aprillis 1970 võetud kohustust seoses alumiiniumoksiiditehase ehitamisega Shannoni piirkonnas, mis hiljem võõrandati AAL-ile, ning mille eesmärk oli selles tehases alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatavate mineraalõlide aktsiisist vabastamine. 22. märtsi 1983. aasta kirjas vastas komisjon, et see maksuvabastus on riigiabi, millest

tuleb teatada. Samuti täpsustas ta, et kuigi abi rakendatakse alles kirjutamise hetkel, võib ta 28. jaanuari 1983. aasta kirja lugeda teatamiseks EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses. Iirimaa palus 6. mai 1983. aasta kirjaga komisjonil seda nii käsitleda. Kirjavahetuse tulemusel ei võtnud komisjon vastu ühtegi otsust.

- 7 17. juuli 2000. aasta kirjas nõudis komisjon Iirimaaalt vaidlusalusest maksuvabastustest teatamist. Komisjon tuletas oma nõuet meelde ja palus Iirimaaalt täiendavat teavet 27. septembri 2000. aasta kirjaga. Iirimaa vastas 18. oktoobri 2000. aasta kirjaga.
- 8 30. oktoobri 2001. aasta otsusega K(2001) 3296 algatas komisjon vaidlusaluse maksuvabastuste suhtes EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud menetluse (edaspidi „ametlik uurimismenetlus“). Otsus saadeti Iirimaale 5. novembri 2001. aasta kirjaga ning avaldati 2. veebruaril 2002 Euroopa Ühenduste Teatajas (EÜT C 30, lk 25).
- 9 Olles palunud 1. detsembri 2001. aasta faksiga vastamiseks ajapikendust, mis anti 7. detsembril 2001, saatis Iirimaa oma märkused 8. jaanuari 2002. aasta kirjaga.
- 10 Komisjon palus 18. veebruari 2002. aasta kirjaga Iirimaaalt täiendavat teavet.
- 11 Komisjon sai 26. ja 28. veebruari ning 1. märtsi 2002. aasta kirjadega märkused vastavalt AAL-ilt, Eurallumina SpA-lt, Alcan Inc-lt ja Euroopa Alumiiniumi Assotsiatsioonilt. Need märkused edastati Iirimaale 26. märtsi 2002. aasta kirjadega.
- 12 26. aprilli 2002. aasta kirjaga vastas Iirimaa nõudele, mille komisjon oli talle saatnud oma 18. veebruari 2002. aasta kirjas.

Alumiiniumoksiid I otsus

- 13 7. detsembril 2005 võttis komisjon vastu otsuse 2006/323/EÜ Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas, Iirimaa Shannoni piirkonnas ja Itaalias Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava mineraalõli aktsiisimaksust vabastamise kohta (ELT 2006, L 119, lk 12; edaspidi „alumiiniumoksiid I otsus“).
- 14 Alumiiniumoksiid I otsus käsitleb perioodi, mis on varasem 1. jaanuarist 2004, mil muutus kohaldatavaks nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik (ELT L 283, lk 51; ELT eriväljaanne 09/01, lk 405), millega alates 31. detsembrist 2003 tunnistati kehtetuks nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/81/EMÜ mineraalõlile kehtestatud aktsiisimaksude struktuuri ühtlustamise kohta (EÜT L 316, lk 12) ning nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/82/EMÜ mineraalõlile aktsiisimäärade ühtlustamise kohta (EÜT L 316, lk 19) (põhjendus 57). Direktiiviga laiendatakse siiski ametlikku uurimismenetlust 31. detsembrist 2003 hilisemale perioodile (põhjendus 92).
- 15 Alumiiniumoksiid I otsuse resolutsioonis on muu hulgas ette nähtud:

„Artikkel 1

Alumiiniumoksiidi tootmisel kasutatava raske kütteõli vabastamine aktsiisimaksust, mida võimaldasid Prantsusmaa, Iirimaa ja Itaalia kuni 31. detsembrini 2003. aastal, kujutab endast riigiabi [EÜ] artikli 87 lõike 1 tähenduses.

Artikkel 2

17. juulist 1990. aastal kuni 2. veebruarini 2002. aastal antud abi ei nõuta sel määral, mil see on ühisturuga kokkusobimatu, tagasi, sest see oleks vastuolus ühenduse õiguse üldpõhimõttega.

Artikkel 3

Artiklis 1 nimetatud abi, mida anti ajavahemikul 3. veebruarist 2002. aastal kuni 31. detsembrini 2003. aastal, on [EÜ] artikli 87 lõike 3 tähenduses ühisturuga kokkusobiv sel määral, mil abisaajad maksavad vähemalt 13,01 eurot tonni raske kütteõli kohta.

Artikkel 4

[...] abi, mida anti ajavahemikul 3. veebruarist 2002. aastal kuni 31. detsembrini 2003. aastal, on [EÜ] artikli 87 lõike 3 tähenduses ühisturuga kokkusobimatu sel määral, mil abisaajad ei maksanud vähemalt 13,01 eurot tonni raske kütteõli kohta.

Artikkel 5

1. Prantsusmaa, Iirimaa ja Itaalia võtavad kõik vajalikud meetmed, et artiklis 4 osutatud ühisturuga kokkusobimatu abi abisaajatelt tagasi nõuda.

[...]

5. Prantsusmaa, Iirimaa ja Itaalia annavad kahe kuu jooksul käesoleva otsuse teatavakstegemisest arvates korralduse, et artiklis 4 nimetatud ühisturuga kokkusobimatust abist abisaajad maksaksid ebaseaduslikult antud abi koos intressidega tagasi.“

Menetlus ja poolte nõuded

- 16 Iirimaa esitas hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 17. veebruaril 2006 ja registreeriti viitega T-50/06, AAL esitas hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 23. veebruaril 2006 ja registreeriti viitega T-69/06.
- 17 Eraldi dokumendiga, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 22. märtsil 2006, esitas AAL EÜ artikli 242 alusel ajutiste meetmete kohaldamise taotluse, milles paluti alumiiniumoksiid I otsuse täitmine peatada teda puudutavas osas. Taotlus registreeriti viitega T-69/06 R. Üldkohtu presidendi 2. augusti 2006. aasta määrusega jäeti taotlus rahuldamata ja kohtukulude üle otsustamise edaspidiseks.
- 18 Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 14 ja teise koja ettepaneku alusel otsustas Üldkohus, olles vastavalt nimetatud kodukorra artiklile 51 ära kuulunud pooled, anda kohtuasi lahendamiseks laiendatud kohtukoosseisule.
- 19 Pärast poolte ärakuulamist liitis Üldkohtu laiendatud koosseisus teise koja president 24. mai 2007. aasta määrusega kohtuasjad T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ja T-69/06 (edaspidi „alumiiniumoksiid I kohtuasjad“) suulise menetluse huvides vastavalt 2. mai 1991. aasta kodukorra artiklile 50.
- 20 12. detsembri 2007. aasta otsusega Iirimaa jt vs. komisjon (T-50/06, T-56/06, T-60/06, T-62/06 ja T-69/06, EU:T:2007:383) liitis Üldkohus alumiiniumoksiid I kohtuasjad kohtuotsuse huvides, tühistas otsuse alumiiniumoksiid I ning jättis kohtuasjas T-62/06 hagi ülejäänud osas rahuldamata.
- 21 Komisjon esitas Üldkohtu otsuse peale 26. veebruaril 2008 apellatsioonkaebuse.

- 22 2. detsembri 2009. aasta otsusega komisjon *vs.* Iirimaa jt (C-89/08 P, EKL, EU:C:2009:742) tühistas Euroopa Kohus kohtuotsuse Iirimaa jt *vs.* komisjon, punkt 20 eespool (EU:T:2007:383), osas, milles Üldkohus tühistas otsuse alumiiniumoksiid I, saatis alumiiniumoksiid I kohtuasjad tagasi Üldkohtusse ja jättis kohtukulude üle otsustamise edaspidiseks.
- 23 Pärast kohtuotsust komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 22 eespool (EU:C:2009:742) määrati alumiiniumoksiid I kohtuasjad vastavalt 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 118 lõikele 1 Üldkohtu presidendi 18. detsembri 2009. aasta otsusega teisele kojale laiendatud koosseisus.
- 24 Laiendatud koosseisus tegutseva Üldkohtu teise koja presidendi 1. märtsi 2010. aasta määrusega liideti alumiiniumoksiid I kohtuasjad kirjaliku ja suulise menetluse ning kohtuotsuse huvides. Üldkohtu presidendi 20. septembri 2010. aasta otsusega määrati alumiiniumoksiid I kohtuasjad neljandale kojale laiendatud koosseisus.
- 25 Üldkohus tühistas 21. märtsi 2012. aasta otsusega Iirimaa *vs.* komisjon (T-50/06 RENV, T-56/06 RENV, T-60/06 RENV, T-62/06 RENV ja T-69/06 RENV, EKL, EU:T:2012:134) alumiiniumoksiid I otsuse osas, milles tuvastatakse või tuginetakse asjaolule, et Itaalia Vabariigi, Iirimaa ja Prantsuse Vabariigi poolt kuni 31. detsembrini 2003 kohaldatud alumiiniumoksiidi tootmiseks kasutatavate mineraalõlide aktsiisivabastused (edaspidi „aktsiisivabastused“) on riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, ja osas, milles kohustatakse Prantsuse Vabariiki, Iirimaad ja Itaalia Vabariiki võtma kõik vajalikud meetmed, et need vabastused abisaajatelt tagasi nõuda ulatuses, milles nad ei olnud maksnud raske kütteõli aktsiisi vähemalt määraga 13,01 eurot 1000 kg kohta.
- 26 Komisjon esitas Üldkohtu otsuse peale 1. juunil 2012 apellatsioonkaebuse.
- 27 10. detsembri 2013. aasta kohtuotsusega komisjon *vs.* Iirimaa jt (C-272/12 P, EKL, EU:C:2013:812) tühistas Euroopa Kohus kohtuotsuse Iirimaa *vs.* komisjon, punkt 25 eespool (EU:T:2012:134), saatis alumiiniumoksiid I kohtuasjad Üldkohtusse tagasi ja jättis kohtukulude üle otsustamise edaspidiseks.
- 28 Pärast kohtuotsust komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), määrati alumiiniumoksiid I kohtuasjad Üldkohtu presidendi 21. jaanuari ja 10. märtsi 2014. aasta otsusega esimesele kojale.
- 29 Pooled esitasid kooskõlas 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 119 lõikega 1 oma kirjalikud seisukohad, kohtuasjas T-50/06 RENV II esitas Iirimaa need 21. veebruaril 2014 ja komisjon 26. veebruaril 2014 ning kohtuasjas T-69/06 RENV II esitas AAL need 26. veebruaril 2014 ja komisjon 15. aprillil 2014. Hagejad kinnitasid oma kirjalikes seisukohtades siiski, et nad jäävad kõikide käesolevates hagides oma nõuete põhjendamiseks esitatud väidete juurde. Komisjon võttis selle oma kirjalikes seisukohtades teatavaks.
- 30 Üldkohtu presidendi 30. septembri 2014. aasta otsusega määrati alumiiniumoksiid I kohtuasjad laiendatud koosseisus esimesele kojale vastavalt 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 118 lõikele 1.
- 31 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus avada suulise menetluse ning palus kohtuasjas T-50/06 RENV II 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 64 lõike 3 punkti d alusel menetlust korraldava meetme raames Iirimaal esitada 8. jaanuari ja 26. aprilli 2002. aasta kirja (vt punktid 9 ja 12 eespool). Iirimaa täitis selle nõude ette nähtud tähtjaks.
- 32 Laiendatud koosseisus esimese koja presidendi 23. märtsi 2015. aasta määrusega liideti käesolevad kohtuasjad suulise menetluse ja kohtuotsuse huvides.
- 33 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu suulistele küsimustele kuulati ära 6. mai 2015. aasta kohtuistungil.

- 34 Iirimaa palub Üldkohtul:
- tühistada alumiiniumoksiid I otsus vaidlusalust maksuvabastust puudutavas osas;
 - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 35 AAL palub Üldkohtul:
- tühistada alumiiniumoksiid I otsus teda puudutavas osas;
 - mõista kohtukulud välja komisjonilt.
- 36 Komisjon palub Üldkohtul:
- jätta hagi rahuldamata;
 - mõista kohtukulud välja hagejatel.

Õiguslik käsitlus

- 37 Kõigepealt tuleb märkida, et mõlemat käesolevat hagi tuleb tõlgendada nii, et nendega palutakse sisuliselt tühistada alumiiniumoksiid I otsus osas, milles tuvastatakse riigiabi olemasolu, mida Iirimaa on andnud ajavahemikus 3. veebruarist 2002 kuni 31. detsembrini 2003 vaidlusaluse maksuvabastuse (edaspidi „vaidlusalune abi“) alusel, ja kohustatakse Iirimaad see tagasi nõudma (edaspidi „vaidlustatud otsus“). Selles osas on neil hagidel sama ese.
- 38 Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitab Iirimaa sisuliselt neli väidet. Esimese väite kohaselt on vaidlusaluse abi kvalifitseerimisel EÜ artikli 88 alusel rikutud õigusnormi. Teise väite kohaselt on rikutud õiguskindluse põhimõtet, estoppeli põhimõtet ja direktiivi 92/81 artikli 8 lõiget 5. Kolmas väide käsitleb õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte rikkumist. Neljanda väite kohaselt on sisuliselt rikutud estoppeli põhimõtet ja kuritarvitatud võimu.
- 39 Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitab AAL kuus väidet. Esimese väite kohaselt on sisuliselt vaidlusaluse abi kvalifitseerimisel EÜ artikli 88 alusel rikutud õigusnormi. Teise väite kohaselt on sisuliselt rikutud õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtteid ning ületatud pädevust ja kuritarvitatud võimu. Kolmanda väite kohaselt on rikutud EÜ artikli 3 lõike 1 punktist m ja EÜ artiklist 157 tulenevaid nõudeid. Neljas väide puudutab õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtete rikkumist. Viienda väite kohaselt on sisuliselt ametliku uurimismenetluse ülemäärase kestuse tõttu rikutud mõistliku aja, õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid. Kuuenda väite kohaselt on sisuliselt rikutud põhjendamiskohustust ja EÜ artikli 87 lõiget 1.
- 40 Kõigepealt tuleb analüüsida väiteid, milles hagejad ei nõustu sisuliselt sellega, et vaidlusalusele maksuvabastusele on kohaldatavad riigiabi valdkonna eeskirjad, st esiteks kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine väide, et rikutud on õiguskindluse põhimõtet, estoppeli põhimõtet ja direktiivi 92/81 artikli 8 lõiget 5, ja neljas väide, et rikutud on estoppeli põhimõtet ja kuritarvitatud võimu, ning teiseks kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine väide, et rikutud on õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtteid ja ületatud pädevust ja kuritarvitatud võimu, ning kolmas väide, et rikutud on EÜ artikli 3 lõike 1 punktist m ja EÜ artiklist 157 tulenevaid nõudeid.

- 41 Seejärel tuleb analüüsida väidet, milles AAL ei ole sisuliselt nõus sellega, et vaidlusalune maksuvabastus kvalifitseeritakse riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses ajavahemiku osas kuni 31. detsembrini 2003, st kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kuues väide, et rikutud on põhjendamiskohustust ja EÜ artikli 87 lõiget 1.
- 42 Edasi tuleb analüüsida väiteid, milles hagejad kritiseerivad sisuliselt vaidlusaluse maksuvabastuse kvalifitseerimist EÜ artikli 88 tähenduses uueks abiks, mitte olemasolevaks abiks, st käesolevate hagide põhjendamiseks esitatud esimesed väited, et vaidlusaluse abi kvalifitseerimisel EÜ artikli 88 alusel on rikutud õigusnormi.
- 43 Viimaseks tuleb analüüsida väiteid, milles hagejad vaidlevad sisuliselt vastu vaidlusaluse abi tagastamisele, st esiteks kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, ning teiseks kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljas väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid, ja viies väide, et ametliku uurimismenetluse ülemäärase kestuse tõttu on rikutud mõistliku aja, õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid.

Esiteks kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine väide, et rikutud on õiguskindluse põhimõtet, estoppeli põhimõtet ja direktiivi 92/81 artikli 8 lõiget 5, ning neljas väide, et rikutud on estoppeli põhimõtet ja võimu kuritarvitatud, ning teiseks kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine väide, et rikutud on õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtteid ning ületatud on pädevust ja kuritarvitatud võimu

- 44 Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teises väites heidab Iirimaa komisjonile ette seda, et ta rikkus õiguskindluse põhimõtet, nagu seda on kohtupraktikas tõlgendatud, kui ta võttis vaidlusaluse maksuvabastuse suhtes vastu otsuse, mis tekitab otsusega 2001/224 tekitatud tagajärgedele vastupidiseid tagajärgi, kuna vaatamata sellele, et selle otsusega lubas nõukogu tal jätkata vaidlusaluse vabastuse kohaldamist kuni 31. detsembrini 2006, otsustas komisjon alumiiniumoksiid I otsuses, et vaidlusalune abi on EÜ artikli 87 lõike 3 tähenduses ühisturuga kokkusobimatu abi ja järelikult tuleb see tagasi nõuda. Lisaks väidab Iirimaa, et komisjon rikkus estoppeli põhimõtet, kui võttis vastu vaidlustatud otsuse, mis tekitas otsusega 2001/224 tekitatud tagajärgedele vastupidiseid tagajärgi, esitamata EÜ artikli 230 alusel selle otsuse peale tühistamishagi. Viimaseks, Iirimaa väidab, et vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega rikkus komisjon direktiivi 92/81 artikli 8 lõiget 5, sest kui ta leidis, et vaidlusalune maksuvabastus, mida otsus 2001/224 lubas tal kohaldada kuni 31. detsembrini 2006, tõi kaasa konkurentsimoontuse või oli ühisturuga kokkusobimatu, oleks ta pidanud järgima selles artiklis ette nähtud menetlust ja esitama nõukogule antud loa tühistamiseks või muutmiseks vastavad ettepanekud.
- 45 Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljandas väites kinnitab Iirimaa sisuliselt, et vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega rikkus komisjon estoppeli põhimõtet ja kuritarvitas võimu. Tema arvates takistas estoppeli põhimõtte komisjonil vaidlustatud otsust vastu võtta, kuna vaatamata sellele, et ta oli teadlik vaidlusalusest maksuvabastusest ja selle rakendamisest vastavalt otsusele 2001/224, viivitas ta alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisega. Esiteks tugineb Iirimaa komisjonile vaidlusalusest maksuvabastusest teatamisele 1983. aasta alguses, kes tegi tollal selle suhtes positiivse otsuse. Teiseks tugineb ta sellele, et ta saatis komisjonile 1995. aastast alates vaidlusaluse abi hinnanguliste summade kohta perioodilist teavet, mida komisjon kasutas selleks, et teatada abidest Maailma Kaubandusorganisatsioonile (WTO). Kolmandaks viitab ta heakskiitvatele otsustele, mille nõukogu aastatel 1997, 1999 ja 2001 komisjoni ettepanekul ühehäälselt vastu võttis. Neljandaks viitab ta sellele, et komisjon ei ole nõukogule esitanud ettepanekut direktiivi 92/81 artikli 8 lõike 5 alusel ja see ettepanek võeti vastu vastavalt EÜ artikli 93 *lex specialis*'ele. Viiendaks tugineb ta sellele, et komisjon ei esitanud otsuse 2001/224 peale EÜ artikli 230 alusel tühistamishagi. Kuuendaks viitab ta sellele, et komisjon viivitas alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisega, mis on vastuolus mõistliku aja nõudega, kuna otsus võeti vastu enam kui 43 kuud pärast seda, kui komisjon sai 2002. aasta aprillis

tema vastuse selle institutsiooni esitatud täiendava teabe nõudele. Seitsmendaks viitab ta komisjoni avaldustele ja nõukogu heakskiitvatele otsustele kogu ametliku uurimismenetluse vältel, mis võimaldasid olla seisukohal, et vaidlustatud abi oli lubatud. Kaheksandaks tugineb ta komisjoni käitumisele, kes käsitles vaidlusalust abi alati olemasoleva abina. Üheksandaks viitab ta sellele, et komisjon ei teinud nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määruse (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ [...] artikli [88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), artikli 11 lõike 1 alusel abi maksmise peatamise korraldust, mis oleks võimaldanud leevendada abi mõju ühisturule ja selle abi tagasinõudmise mõju AAL-ile. Iirimaa väidab veel, et komisjon võttis vaidlustatud otsuse vastu selleks, et tõkestada otsuse 2001/224 tagajärgi, mis lubas tal jätkata vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamist kuni 31. detsembrini 2006, samas kui ta oli nõukogule teinud ettepaneku pikendada luba ainult 31. detsembrini 2002.

46 Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teises väites kinnitab AAL, et komisjon rikkus õiguskindluse põhimõtet, nagu seda on tõlgendatud kohtupraktikas, ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtet ning ületas oma pädevuse piire, kuna vaidlustatud otsus tekitab vaidlusaluse maksuvabastuse suhtes otsusest 2001/224 vastupidiseid tagajärgi, sest kui viimase otsusega pikendas nõukogu Iirimaale antud luba jätkata vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamist kuni 31. detsembrini 2006, tuvastati alumiiniumoksiid I otsuses, et vaidlusaluse maksuvabastuse alusel antud abi oli osaliselt ühisturuga kokkusobimatu ning tuli selles osas abisaajalt tagasi nõuda, välja arvatud ajavahemiku osas 17. juulist 1990 kuni 2. veebruarini 2002. Sellega seoses tugineb AAL esiteks direktiivile 92/81, mis on vastu võetud *lex specialis*'e ehk EÜ artikli 93 alusel ning mis võimaldas Iirimaal teha erandi riigiabi valdkonna eeskirjade *lex generalis*'est vastavalt EÜ artikli 87 lõikele 1, sest nõukogu heakskiitvad otsused rajanesid eelkõige tõdemusel, et vaidlusalune maksuvabastus ei mõjutanud konkurentsi või ei toonud kaasa moonutusi ühisturu toimimises. Teiseks viitab ta sellele, et komisjon ei kasutanud menetlust, mis on ette nähtud direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 5, et lahendada nõukogu poolt heakskiidetud vaidlusaluse maksuvabastusega seotud võimalikud konkurentsimoonutuste probleemid, ning sellele, et komisjon ei esitanud otsuse 2001/224 peale EÜ artikli 230 alusel tühistamishagi. Kolmandaks tugineb ta 29. novembri 1999. aasta nõukogu heakskiitva otsuse ettepanekule ja 15. novembri 2000. aasta nõukogu heakskiitva otsuse ettepaneku artiklile 3, millest nähtub, et komisjon ei kavatsenud riigiabi valdkonnas vastu võtta lõplikku negatiivset otsust enne nõukogu heakskiitvate otsuse kehtivuse lõppemist ning et ta ei sea vaidlusalust abi kahtluse alla. Neljandaks tugineb ta otsusest 2001/224 varasematele nõukogu heakskiitvatele otsustele, milles ei mainitud riigiabi valdkonna eeskirjade paralleelse kohaldamise võimalust. Viiendaks märgib ta, et otsuse 2001/224 põhjendus 5 ei ole kohaldatav vaidlusaluse maksuvabastuse suhtes, mis on olemasolev abi, millest teatati 1983. aasta jaanuaris. Kuuendaks viitab ta sellele, et komisjon muutis oma poliitikat tulenevalt vaidlusaluse maksuvabastuse suhtes ametliku uurimismenetluse algatamisest 30. oktoobri 2001. aasta otsusega, st ligikaudu 14 kuud enne seda, kui 31. detsembril 2002 kaotas kehtivuse luba jätkata selle maksuvabastuse kohaldamist, mille kehtestamise ettepaneku ta ise oli nõukogule teinud. Seitsmendaks tugineb ta sellele, et komisjon käitus õigusvastaselt, kui ta vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega tühistas otsusega 2001/224 nõukogu antud loa kohaldada vaidlusalust maksuvabastust kuni 31. detsembrini 2006 ja võttis seega direktiivilt 92/81 igasuguse mõtte ja kasuliku mõju.

47 Igal juhul väidab AAL, et isegi ainuüksi riigiabi valdkonna eeskirjade kohaldamise raames pani komisjon vaidlustatud otsuses toime võimu kuritarvitamise, kvalifitseerides vaidlusaluse abi ebaseaduslikuks abiks, kuigi nõukogu oli selle heaks kiitnud. Seda järeldust ei muuda asjaolu, et nõukogu andis komisjoni pakutust pikema loa, sest nõukogu toimis õiguspäraselt oma maksude ühtlustamise valdkonna pädevuse raames.

48 Komisjon palub need väited põhjendamatusena tõttu tagasi lükata.

- 49 Kõigepealt tuleb märkida, et osas, milles kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljas väide viitab vaikimisi heakskiitvale otsusele määruse nr 659/1999 artikli 4 lõike 6 alusel pärast komisjonile 1983. aasta alguses vaidlusalusest maksuvabastusest teatamist ja mis võimaldas teatatud abi muuta olemasolevaks abiks, kattub see väide sama hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimese osaga, mille analüüsile tuleb seega viidata (vt punktid 135–163 tagapool).
- 50 Edasi, osas, milles sama väite raames näib Iirimaa komisjonile ette heitvat seda, et ta kahjustas õiguspärast ootust, mille komisjon ise oli AAL-il tekitanud vaidlusaluse maksuvabastuse seaduslikkuse suhtes alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisega viivitamise tõttu, saab seda väidet mõista sisuliselt kui väidet, et rikutud on õiguspärase ootuse põhimõtet. Selles osas kattub see kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmanda väitega, mille analüüsile tuleb viidata (vt punktid 205–263 tagapool).
- 51 Lõpuks, osas, milles kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljandas väites heidab Iirimaa komisjonile ette vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega viivitamist, esitab ta sisuliselt argumendi, et rikutud on mõistliku aja põhimõtet ja mis on sarnane argumendiga, mille AAL esitas kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud viienda väite raames ja seda tuleb analüüsida koos selle viimase väitega (vt punktid 264–273 tagapool).
- 52 Ülejäänud osas tõstatavad käesolevad väited sisuliselt küsimuse, kas komisjon rikkus õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtteid, kuna vaidlustatud otsus tekitab tagajärgi, mis lähevad vastuollu tagajärgedega, mida tekitas otsus 2001/224, millega lubati Irimaal sõnaselgelt jätkata vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamist kuni 31. detsembrini 2006, eelkõige põhjusel, et maksuvabastus ei toonud kaasa konkurentsimoonutust.
- 53 Lisaks, kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine ja neljas väide tõstatavad küsimuse estoppeli põhimõtte võimaliku rikkumise kohta, mis on seotud otsuse 2001/224 ja vaidlustatud otsuse väidetavalt tekitatud vastuoluliste õiguslike tagajärgedega, ning direktiivi 92/81 artikli 8 lõike 5 võimaliku rikkumise kohta, mis on seotud asjaoluga, et enne vaidlustatud otsuse vastuvõtmist ei järginud komisjon direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 5 ette nähtud menetlust, et saavutada otsuse 2001/224 muutmise või kehtetuks tunnistamine.
- 54 Lisaks, kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljandas väites heidab Iirimaa komisjonile ette seda, et ta ei teinud käesolevas asjas määruse nr 659/1999 artikli 11 lõike 1 alusel abi maksmise peatamise korraldust.
- 55 Viimaseks, kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljas väide ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine väide eeldavad selle kontrollimist, kas komisjon on vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisel kuritarvitanud võimu.
- 56 Mis puudutab esiteks kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teise ja neljanda väite raames viidatud estoppeli põhimõtte argumenti, siis tuleb märkida, et estoppeli põhimõtte on anglosaksi õigusinstituut, mida sellisel kujul Euroopa Liidu õiguses ei ole, mis ei takista seda, et teatavaid liidu õiguse põhimõtteid nagu õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtted ning teatavaid põhimõtteid nagu põhimõtte *nemo potest venire contra factum proprium* võidakse pidada selle põhimõttega seotuks või sarnaseks. Järelikult tuleb käesolev argument õigusliku põhjendamatuse tõttu tagasi lükata osas, milles see tugineb estoppeli põhimõtte rikkumisele; see ei piira võimalust analüüsida Iirimaa argumente, kui neid võib pidada sisuliselt õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtete väite põhjendamiseks esitatuks.
- 57 Mis puudutab teiseks käesolevates kohtuasjades esitatud hagide põhjendamiseks esitatud teise väite raames või kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljanda väite raames esitatud argumente õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtete ning direktiivi 92/81 artikli 8 lõike 5 rikkumise või pädevuse ületamise kohta, siis tuleb kõigepealt

meenutada, et vastavalt EÜ artiklites 5 ja 7 ette nähtud pädevuse andmise põhimõttele toimib Euroopa Ühendus talle EÜ asutamislepinguga antud volituste ning temale seatud eesmärkide piires ning iga institutsioon tegutseb talle selle lepinguga antud volituste piires.

- 58 Lisaks, kohtupraktika kohaselt eeldatakse üldjuhul institutsioonide aktide õiguspärasust ja need tekitavad seega õiguslikke tagajärgi seni, kuni neid ei ole tagasi võetud, tühistamishagi menetlemise tulemusena tühistatud ega eelotsusemenetluse tulemusel või õigusvastasuse väite alusel kehtetuks tunnistatud (vt selle kohta kohtuotsused, 15.6.1994, komisjon *vs.* BASF jt, C-137/92 P, EKL, EU:C:1994:247, punkt 48; 8.7.1999, *Chemie Linz vs. komisjon*, C-245/92 P, EKL, EU:C:1999:363, punkt 93, ning 5.10.2004, komisjon *vs.* Kreeka, C-475/01, EKL, EU:C:2004:585, punkt 18).
- 59 Lõpetuseks tuleb meenutada, et õiguskindluse põhimõte on liidu õiguse üldpõhimõte (vt kohtumäärus, 8.11.2007, *Fratelli Martini ja Cargill*, C-421/06, EU:C:2007:662, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika). Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et selle põhimõtte eesmärk on tagada liidu õiguse kohaldamisalasse jäävate olukordade ja õigussuhete ettenähtavus (kohtuotsused, 10.4.2003, *Schulin*, C-305/00, EKL, EU:C:2003:218, punkt 58, ja 15.9.2005, *Iirimaa vs. komisjon*, C-199/03, EKL, EU:C:2005:548, punkt 69). Selleks on väga oluline, et liidu institutsioonide vastu võetud aktid, mis mõjutavad õigussubjektide õiguslikku ja varalist olukorda, oleksid muutumatud, mistõttu võivad nad nimetatud akte muuta ainult kooskõlas pädevus- ja menetlusnormidega (vt kohtuotsus, 21.10.1997, *Deutsche Bahn vs. komisjon*, T-229/94, EKL, EU:T:1997:155, punkt 113 ja seal viidatud kohtupraktika). Õiguskindluse põhimõtte järgimine nõuab ka seda, et institutsioonid väldivad põhimõtteliselt vastuolusid, mis võivad tekkida liidu õiguse erinevate sätete rakendamisel, eriti juhul, kui nendel sätetel on sama eesmärk, nagu kahjustamata konkurents ühisturul (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsused, 15.6.1993, *Matra vs. komisjon*, C-225/91, EKL, EU:C:1993:239, punktid 41 ja 42, ning 31.1.2001, *RJB Mining vs. komisjon*, T-156/98, EKL, EU:T:2001:29, punkt 112 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 60 Direktiivi 92/81 artikli 8 lõige 5 on sõnastatud järgmiselt:
- „Kui komisjon leiab, et lõikes 4 nimetatud maksuvabastust või -vähendust ei või enam kohaldada eelkõige ebaausa konkurentsi, siseturu toimimise moonutamise või ühenduse keskkonnakaitsepoliitikaga seonduvatel kaalutlustel, teeb ta nõukogule asjakohased ettepanekud. Nõukogu teeb nende ettepanekute põhjal ühehäälselt otsuse.“
- 61 Käesolevas asjas, nagu komisjon õigesti märgib, on kõnesolevate argumentide aluseks olev argumentatsioon otseselt tagasi lükatud kohtuotsuses komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812).
- 62 Nimelt tegi Euroopa Kohus kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktides 45–48 selgelt vahet nõukogu pädevusel aktsiisi reguleerivate õigusaktide ühtlustamise valdkonnas ja komisjoni pädevusel riigiabi valdkonnas. Veel leidis ta, et direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 4 ette nähtud menetlusel on teistsugune eesmärk ja kohaldamisala kui EÜ artiklis 88 ette nähtud korral.
- 63 Sama kohtuotsuse punktis 49 järeltas ta selle põhjal, et nõukogu otsus, mis annab direktiivi 92/81 artikli 8 lõike 4 kohaselt liikmesriigile loa kehtestada aktsiisivabastuse, ei saanud seega takistada komisjonil selle pädevuse teostamist, mis tal on EÜ asutamislepingust tulenevalt, ning järelikult ei saanud takistada komisjonil EÜ artiklis 88 ette nähtud menetluse rakendamist selleks, et kontrollida, kas see vabastus kujutab endast riigiabi, ja selle menetluse tulemusel vajaduse korral niisuguse otsuse nagu alumiiniumoksiid I otsus vastuvõtmist.

- 64 Veel täpsustas Euroopa Kohus kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktis 50, et asjaolu, et nõukogu heakskiitvate otsustega anti täielik aktsiisivabastus, määrates kindlaks täpsed geograafilised ja ajalised tingimused, mida liikmesriigid hoolikalt järgisid, ei mõjutanud pädevuse jaotust nõukogu ja komisjoni vahel ega saanud seega võtta komisjonilt tema pädevuse teostamise võimalust.
- 65 Sama otsuse punktis 51 märkis ta, et muu hulgas just seda pädevuse jaotust silmas pidades sätestas otsuse 2001/224 põhjendus 5, mis kehtis sellel ajavahemikul, mille osas vaidlustatud otsus kohustab vaidlusalust abi tagasi nõudma, et nimetatud otsus ei piira ühegi sellise menetluse tulemust, mis võidakse algatada EÜ artiklite 87 ja 88 alusel, ning et see ei vabasta liikmesriike „kohustusest teatada komisjonile võimalikest riigiabi juhtudest“.
- 66 Lõpetuseks, kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktides 52 ja 53 märkis Euroopa Kohus taas, et asjaolu, et nõukogu heakskiitvad otsused võeti vastu komisjoni ettepanekul, kes ei teostanud kunagi oma direktiivi 92/81 artikli 8 lõikest 5 või EÜ artiklitest 230 ja 241 tulenevat pädevust, et saavutada heakskiitvate otsuste kehtetuks tunnistamine või muutmine, ei saanud takistada aktsiisivabastuste kvalifitseerimist riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, kui täidetud olid tingimused, mille kohaselt on tegemist riigiabiga.
- 67 Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 61 teisest lõigust nähtub, et kui asi suunatakse tagasi Üldkohtusse, on Euroopa Kohtu otsused õigusküsimustes selle kohtu jaoks siduvad. Kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), põhjenduste punkti 54 arvestades tuleb tõdeda, et eespool punktides 62–66 viidatud põhjendused on selle kohtuotsuse resolutsiooni aluseks, millega Euroopa Kohus tühistas kohtuotsuse Iirimaa *vs.* komisjon, punkt 25 eespool (EU:T:2012:134), ja saatis alumiiniumoksiid I kohtuasjad Üldkohtusse tagasi.
- 68 Ent nendest põhjustest nähtub, et rakendades EÜ artiklis 88 ette nähtud menetlust, et kontrollida, kas vaidlusalune maksuvabastus oli riigiabi, ning võttes selle menetluse tulemusel vastu alumiiniumoksiid I otsuse, komisjon üksnes kasutas talle riigiabi valdkonnas EÜ asutamislepinguga antud pädevust ning et selliselt toimides ei saanud ta riivata pädevust, mis on nõukogule EÜ asutamislepinguga antud aktsiisi reguleerivate õigusaktide ühtlustamise valdkonnas, või akte, mille nõukogu on seda pädevust kasutades vastu võtnud.
- 69 Järelikult ei rikkunud komisjon direktiivi 92/81 artikli 8 lõikes 5 ette nähtud menetlust eelnevalt algatamata EÜ artiklis 88 ette nähtud menetlust rakendades, et kontrollida, kas vaidlusalune maksuvabastus oli riigiabi, ning võttes selle menetluse tulemusel vastu alumiiniumoksiid I otsuse, kuigi otsuse 2001/224 artikli 1 lõikega 2 lubati Irimaal sõnaselgelt jätkata vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamist kuni 31. detsembrini 2006, õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtteid ega ka direktiivi 92/81 artikli 8 lõiget 5, nagu väidab Iirimaa. Nimelt said komisjoni ettepanekul vastu võetud nõukogu heakskiitvad otsused tekitada tagajärgi üksnes aktsiisi reguleerivate õigusaktide ühtlustamise valdkonna eeskirjadega hõlmatud reguleerimisalas ega piiranud niisuguse võimaliku otsuse tagajärgi nagu alumiiniumoksiid I otsus, mille komisjon võis vastu võtta temal riigiabi valdkonnas oleva pädevuse teostamisel.
- 70 Liati tuleneb kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktidest 52 ja 53, kus Euroopa Kohus meenutas, et riigiabi mõiste vastab objektiivsele olukorrale ning ei saa sõltuda institutsioonide tegevusest või avaldustest, et asjaolu, et komisjon leidis nõukogu heakskiitvate otsuste vastuvõtmise ajal, et aktsiisivabastused ei põhjustanud konkurentsimoonusi ega kahjustanud ühisturu nõuetekohast toimimist, ei saanud takistada nende vabastuste kvalifitseerimist riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, kui täidetud olid tingimused, mille kohaselt on tegemist riigiabiga.

- 71 Euroopa Kohtu kasutatud lahendusest tuleneb *a fortiori*, et komisjon ei olnud aktsiisivabastuste kvalifitseerimisel riigiabiks seotud hinnangutega, mille nõukogu oli andnud aktsiisi reguleerivate õigusaktide ühtlustamise valdkonnas tehtud otsustes, mille kohaselt ei too need vabastused kaasa konkurentsimoonusi ega kahjusta ühisturu nõuetekohast toimimist.
- 72 AAL-il ei ole seega alust väita, et komisjon ületas vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega oma pädevust. Samuti ei ole hagejatel alust väita, et vaidlustatud otsus tekitab õiguslikke tagajärgi, mis lähevad vastuollu otsuse 2001/224 õiguslike tagajärgedega.
- 73 Osas, milles kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teise väite raames heidab AAL komisjonile sisuliselt ette seda, et viimane kvalifitseeris vaidlusaluse maksuvabastuse ebaseaduslikuks riigiabiks, kuigi nõukogu oli selle heaks kiitnud, piisab selle argumendi põhjendamata tõttu tagasilükkamiseks selle meenutamisest, et nagu märgitud kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktis 49, ei saanud aktsiisi reguleerivate õigusaktide ühtlustamiseeskirjade seisukohast nõukogu heakskiitev otsus takistada komisjonil riigiabi valdkonnas oleva pädevuse teostamist ning EÜ artiklis 88 ette nähtud menetluse tulemusel vajaduse korral niisuguse otsuse nagu vaidlustatud otsus vastuvõtmist.
- 74 Järelikult tuleb põhjendamata tõttu tagasi lükata argumendid, mille kohaselt on rikutud õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtteid, direktiivi 92/81 artikli 8 lõiget 5 või ületatud pädevust.
- 75 Mis puudutab kolmandaks kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljanda väite raames ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teise väite raames esitatud argumente, et komisjon on võimu kuritarvitanud, siis tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on võimu kuritarvitamise mõiste liidu õiguses täpselt piiritletud ja sellega on mõeldud olukorda, kus haldusasutus kasutab oma volitusi mõnel muul eesmärgil kui see, milleks need talle on antud. Otsuse puhul on võimu kuritarvitamisega tegemist vaid juhul, kui objektiivsetest, asjakohastest ja kooskõlas olevatest andmetest nähtub, et otsus on vastu võetud muudel eesmärkidel kui need, milleks see peaks mõeldud olema (vt kohtuotsus, 9.9.2008, Bayer CropScience jt *vs.* komisjon, T-75/06, EKL, EU:T:2008:317, punkt 254 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 76 Käesolevas asjas ei esita hagejad võimu kuritarvitamise tõendamiseks objektiivseid, asjakohaseid ja kooskõlas olevaid andmeid, mis võimaldaks järeldada, et vaidlustatud otsus on vastu võetud muudel eesmärkidel kui need, milleks see peaks mõeldud olema, st EÜ artikli 87 lõike 3 tähenduses ühisturuga kokkusobimatu riigiabi tagasinõudmine.
- 77 Seega tuleb põhjendamata tõttu tagasi lükata ka argumendid, et komisjon on võimu kuritarvitanud.
- 78 Neljandaks, osas, milles kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljanda väite raames heidab Iirimaa komisjonile ette seda, et ta käesolevas asjas ei teinud korraldust peatada vaidlusaluse abi maksmine vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 11 lõikele 1, tuleb meelde tuletada, et selle sätte kohaselt „[p]ärast seda, kui kõnealusele liikmesriigile on antud märkuste esitamise võimalus, võib komisjon vastu võtta otsuse, millega liikmesriigilt nõutakse ebaseadusliku abi peatamist, kuni komisjon on teinud otsuse abi ja ühisturu kokkusobivuse kohta“.
- 79 Määruse nr 659/1999 artikli 11 lõige 1 ei näe juhul, kui teatavad tingimused on täidetud, ette komisjoni kohustust nõuda abi maksmise peatamist, vaid üksnes seda, et ta võib seda nõuda, kui ta peab seda vajalikuks. Niisiis ei ole Iirimaa alust heita komisjonile, kes ei pidanud käesolevas asjas abi maksmise peatamise nõudmist vajalikuks, ette määruse nr 659/1999 artikli 11 lõike 1 rikkumist.
- 80 Järelikult tuleb tagasi lükata argument, mille kohaselt on sisuliselt rikutud määruse nr 659/1999 artikli 11 lõiget 1.

81 Ilma et see piiraks argumente, mida tuleb analüüsida kas muude väidete raames (vt punktid 49 ja 50 eespool) või eraldi (vt punkt 51 eespool), kuna muud argumendid, mis on esitatud käesolevate hagide põhjendamiseks esitatud teise väite raames ja kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljanda väite raames lükati tervikuna tagasi, tuleb need väited ise põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide, et rikutud on EÜ artikli 3 lõike 1 punktist m ja EÜ artiklist 157 tulenevaid nõudeid

82 AAL väidab, et komisjon rikkus EÜ artikli 3 lõike 1 punktist m ja EÜ artiklist 157 tulenevaid nõudeid, kuna selle asemel, et aidata ühenduse ettevõtjatel olla konkurentsivõimelised, muutis vaidlustatud otsus ühenduse vähem konkurentsivõimeliseks ja asetaski ta maailmaturul, kuhu ta eksportis suurema osa oma toodangust, ebasoodsasse olukorda. Nõukogu heakskiitvad otsused olid rajatud vaidlusaluse maksuvabastuse põhjustatud konkurentsimoontonutuse puudumisele, mida komisjon alguses möönis ja mida isegi märgiti otsuse 92/510 põhjenduses 4.

83 Komisjon palub käesoleva väite põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

84 Käesoleva väite aluseks on sisuliselt küsimus, kas vaidlustatud otsust vastu võttes rikkus komisjon EÜ artikli 3 lõike 1 punktist m ja EÜ artiklist 157 tulenevaid nõudeid, kuna ta takistas kohaldamast meetet, st vaidlusalust maksuvabastust, mille eesmärk oli tugevdada AAL-i konkurentsivõimet alumiiniumoksiiditootmise maailmaturul, ilma et see põhjustaks konkurentsimoontonutusi, nagu nähtub otsusest 2001/224.

85 EÜ artiklis 3 on sätestatud muu hulgas järgmist:

„Käesoleva lepingu kohaselt ning vastavalt selles esitatud ajakavale hõlmab ühenduse tegevus artiklis 2 seatud eesmärkide saavutamiseks:

[...]

m) ühenduse tööstuse konkurentsivõime tugevdamist [...].“

86 EÜ artiklis 157 on sätestatud muu hulgas järgmist:

„1. Ühendus ja liikmesriigid tagavad ühenduse tööstuse konkurentsivõimelisuseks vajalikud tingimused.

Sel eesmärgil ning kooskõlas avatud ja konkurentsile rajatud turgude süsteemiga püüavad nad:

- kiirendada tööstuse kohanemist struktuurimuudatustega;
- ergutada sellise keskkonna tekkimist, mis soodustaks algatuslikkust ja ettevõtjate, eriti väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete arengut kogu ühenduse ulatuses;
- ergutada sellise keskkonna tekkimist, mis soodustaks ettevõtjatevahelist koostööd;
- edendada innovatsiooni, teadusuuringute ja tehnoloogia arendamise poliitika tööstusliku potentsiaali paremat ärakasutamist.

[...]

3. Ühendus aitab kaasa lõikes 1 seatud eesmärkide saavutamisele poliitika ja tegevuse kaudu, mida ta järgib käesoleva lepingu teiste sätete kohaselt. Nõukogu võib vastavalt [EÜ] artiklis 251 ette nähtud menetlusele ja pärast konsulteerimist majandus- ja sotsiaalkomiteega otsustada võtta erimeetmeid, et toetada liikmesriikides algatatud tegevust lõikes 1 seatud eesmärkide saavutamiseks.

Käesolev jaotis ei anna ühendusele alust võtta meetmeid, mis võiksid viia konkurentsi kahjustamisele.“

87 Nagu komisjon õigesti kinnitab, nägi EÜ artikli 3 lõike 1 punkt g ette ka selle, et ühenduse tegevus hõlmab „süsteemi, mis tagab, et konkurentsi siseturul ei kahjustata“. Lisaks nägi EÜ artikkel 157 ette, et see ei anna ühendusele alust võtta meetmeid, mis võiksid viia konkurentsi kahjustamisele.

88 Kuigi Euroopa Kohus leidis kohtuotsuse komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktis 52, et komisjon leidis siis, kui nõukogu võttis maksustamist reguleerivate õigusaktide ühtlustamise valdkonna eeskirjade alusel vastu heakskiitvad otsused, et vaidlusaluse maksuvabastusega ei kaasne konkurentsi moonutamist ja see ei kahjusta ühisturu nõuetekohast toimimist, märkis ta sama kohtuotsuse punktis 53 samuti, et see ei takistanud maksuvabastuse kvalifitseerimist riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, kui täidetud olid tingimused, mille kohaselt on tegemist riigiabiga, kusjuures riigiabi mõiste vastab objektiivsele olukorrale ning ei saa sõltuda institutsioonide tegevusest või avaldustest.

89 Ent alumiiniumoksiid I otsuses tõdes komisjon, et vaidlusalune maksuvabastus tuli kvalifitseerida riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses muu hulgas seetõttu, et nagu märgitud sama otsuse põhjendustes 61 ja 62, võis eeldada, et see kahjustas või ähvardas kahjustada konkurentsi, isegi kui oluline osa alumiiniumoksiiditoodangust tarbiti alumiiniumi tootmise tehastes, kuna vaidlusaluse maksuvabastuse eesmärk oli otseselt abisaajate konkurentsivõime tugevdamine võrreldes nende konkurentidega ja eelkõige Kreekas, Hispaanias, Saksamaal ja Ungaris (alates selle riigi liiduga ühinemisest 1. mail 2004) asuvate ühenduse konkurentidega, vähendades nende tootmiskulusid.

90 Käesoleva väite raames piirdub AAL selle märkimisega, et eespool punktis 89 mainitud komisjoni hinnang on vastuolus komisjoni ettepanekul maksustamist reguleerivate õigusaktide ühtlustamise valdkonnas tehtud nõukogu heakskiitvate otsuste aluseks oleva hinnanguga, vaidlustamata konkreetselt selle hinnangu põhjendatust.

91 Kuna komisjon ei olnud eespool punktis 88 esitatud põhjustel käesolevas asjas seotud tema ettepanekul maksustamist reguleerivate õigusaktide ühtlustamise valdkonnas nõukogu vastu võetud heakskiitvates otsustes esinevate hinnangutega, siis tuleb tõdeda, et ta ei rikkunud vaidlustatud otsuse vastuvõtmise EÜ artikli 3 lõike 1 punkti m ega EÜ artiklit 157.

92 Järelikult tuleb kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide põhjendamatusena tõttu tagasi lükata.

93 See tagasilükkamine ei piira analüüsi, mis tehakse sama hagi põhjendamiseks esitatud kuuenda väite raames seisukohast, kas komisjon rikkus põhjendamiskohustust, mis tal lasub EÜ artikli 87 lõike 1 alusel, kui ta alumiiniumoksiid I otsuse põhjendustes 61 ja 62 leidis, et käesolevas asjas oli konkurentsi ja liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise tingimus täidetud (vt punktid 94–131 tagapool).

Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kuues väide, et rikutud on põhjendamiskohustust ja EÜ artikli 87 lõiget 1

94 Esiteks väidab AAL, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses temal lasuvat põhjendamiskohustust, kuna ta ei esitanud piisavat põhjendust seoses teatavate tingimuste täitmisega, et kvalifitseerida vaidlusalune abi riigiabiks EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses, st liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise ja konkurentsi moonutamise tingimused. Vastavalt teatavate komisjoni volinike väljendatud soovile oleks

komisjon pidanud vaidlustatud otsuses esitama põhjused, miks ta jõudis ammendava ja kaasaegse majandusliku analüüsi tulemusel vaidlusaluse abi mõju kohta konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele järeldusele, et käesolevas asjas olid eespool mainitud tingimused täidetud.

- 95 Teiseks väidab AAL, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses EÜ artikli 87 lõiget 1, kuna tõsiseltvõetava majandusanalüüsi tegemata jätmise tõttu tuvastas ta vääralt, et vaidlusalune abi andis talle eelise, et see mõjutas liikmesriikidevahelist kaubandust või et see kahjustas või ähvardas kahjustada konkurentsi. Sellega seoses tugineb ta esiteks sellele, et komisjon ei võtnud alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 62 liikmesriikidevahelise kaubavahetusele ja kaubandusele avaldatava mõju analüüsimisel arvesse kahe eraldiseisva toote olemasolu, st sulatamisel kasutatav alumiiniumoksiid ja kemikaalide tootmisel kasutatav alumiiniumoksiid, kuigi sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi tootjana konkureeris ta peamiselt Euroopast väljaspool asuvate tootjatega, mitte teiste Euroopa tootjatega, eelkõige nendega, kes toodavad kemikaalide tootmisel kasutatavat alumiiniumoksiidi. Teiseks tugineb ta väärale pildile olukorrast, mille komisjon andis alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 61, kui ta kinnitas, et vaidlusaluse abi eesmärk oli tugevdada tema konkurentsivõimet võrreldes tema konkurentidega, vähendades tema kulusid; see pidas paika vaid väljaspool Euroopat asuvate alumiiniumoksiiditootjate suhtes, mitte Euroopa alumiiniumoksiiditootjate suhtes, kelle vahel oli väga nõrk konkurents, arvestades seda, et ühenduse alumiiniumoksiidi import ületab ekspordi ja et oluline osa ühenduse alumiiniumoksiiditoodangust oli sisetarbeks. Kolmandaks viitab ta asjaolule, et komisjon ei võtnud arvesse seda, et esiteks Euroopa alumiiniumoksiiditootjad, eelkõige need, kes asuvad Saksamaal, said kasutatava energia maksuvabastusi, mis oli niigi odavam, ja seda, et teiseks litsentse ja keskkonnakaitset käsitlevate eri siseriiklike õigusaktide tõttu oli ta kulude osas ebasoodsas olukorras võrreldes teiste Euroopa alumiiniumoksiiditootjatega.
- 96 Komisjon palub selle väite põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 97 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt on EÜ artiklis 253 ette nähtud põhjendamiskohustus oluline vorminõue, mida tuleb eristada põhjenduste paikapidavusest, mis on vaidlusaluse akti sisulise õiguspärasuse küsimus (vt kohtuotsused, 29.9.2011, *Elf Aquitaine vs. komisjon*, C-521/09 P, EKL, EU:C:2011:620, punkt 146 ja seal viidatud kohtupraktika, ja 14.5.2014, *Donau Chemie vs. komisjon*, T-406/09, EKL, EU:T:2014:254, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 98 Seega tuleb esiteks käsitleda EÜ artiklis 253 ette nähtud põhjendamiskohustuse rikkumise argumenti ja teiseks EÜ artikli 87 lõike 1 väidetava rikkumise argumenti.
- 99 Mis puudutab esiteks EÜ artiklis 253 ette nähtud põhjendamiskohustuse rikkumise argumenti, siis tuleb meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt peavad EÜ artiklis 253 nõutud põhjendused vastama asjaomase akti laadile ning neist peab selgelt ja üheselt selguma akti vastu võtnud institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab huvitatud isikutel võetud meetme põhjuseid mõista ja pädeval kohtul kontrolli teostada (vt kohtuotsus, 2.4.1998, *komisjon vs. Sytraval ja Brink's France*, C-367/95 P, EKL, EU:C:1998:154, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika). Põhjendamise nõude hindamisel tuleb arvesse võtta juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning selgituste saamise huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab (vt kohtuotsus komisjon vs. Sytraval et Brink's France, eespool viidatud, EU:C:1998:154, punkt 63 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 100 Meetme kvalifitseerimisel abiks nõuab põhjendamiskohustus, et oleks näidatud, miks komisjon leiab, et asjaomane meede kuulub EÜ artikli 87 lõike 1 kohaldamisalasse (vt kohtuotsus, 15.6.2010, *Mediaset vs. komisjon*, T-177/07, EKL, EU:T:2010:233, punkt 144 ja seal viidatud kohtupraktika), mis keelab abi, mis mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust ning kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi (kohtuotsus, 4.9.2009, *Itaalia vs. komisjon*, T-211/05, EKL, EU:T:2009:304, punkt 151).

- 101 Põhjused, mis komisjon sellega seoses peab esitama, tuleb määratleda, viidates nõuetele, mis on kohtupraktikas esitatud selle tuvastamiseks, kas täidetud on liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise ja konkurentsi moonutamise tingimused, nagu meenutatud punktides 112–115 tagapool.
- 102 Seega tuleb esiteks punktides 99 ja 100 eespool ning punktides 112–115 tagapool meenutatud kohtupraktikat arvestades käesolevas asjas hinnata seda, kas komisjon on vaidlustatud otsust riikidevahelise kaubanduse mõjutamise ja konkurentsi moonutamise tingimuste osas piisavalt põhjendanud.
- 103 Käesolevas asjas esitas komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 60–62 järgmised põhjused:
- „60 Aktsiisimaksust vabastamine vähendab ühe olulise tootmissisendi kulu ja seega annab abisaajatele eelise, asetades nad soodsamasse majanduslikku olukorda kui teised ettevõtted, mis kasutavad mineraalõlisid ja mis tegutsevad teistes tööstusharudes või piirkondades.
- 61 Oma märkustes avaldasid Prantsusmaa abisaajad arvamust, et maksuvabastused ei põhjustanud konkurentsi kahjustamist ega kahjustanud ühtse turu toimimist eelkõige seepärast, et ühenduse alumiiniumoksiidi import ületab eksporti, ühenduse tootjad peavad konkureerima ülemaailmsel turul ja on seatud halvemasse seisuga kõrgete energia hindade tõttu ning maksuvabastuste lõpetamine ei parandaks alumiiniumoksiidi turu olukorda ühenduse tasemel ja vähendaks alumiiniumoksiidi tootmiseks vajalike toorainete tarnekindlust. Nad väidavad, et konkurentsi mis tahes kahjustamise puudumist kinnitab asjaolu, et ükski konkurent ei esitanud oma märkusi komisjoni otsuse kohta algatada asutamislepingu kohane [ametlik] uurimine. See kõik aga ei lükka ümber põhjenduses 60 antud hinnangut. Vastupidi – see kinnitab, et aktsiisimaksu vähendused olid just nimelt mõeldud abisaajate konkurentsivõime tugevdamiseks võrreldes konkurentidega, vähendades nende kulusid. Komisjon märgib, et alumiiniumoksiidi toodetakse ka Kreekas, Hispaanias, Saksamaal ja Ungaris (kuigi Ungari on olnud liikmesriik alles 1. maist 2004. aastal).
- 62 Sarnaselt alumiiniumiga kaubeldakse liikmesriikide vahel nii sulatamisel, kui ka kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidiga, mille turg on alumiiniumituruga lähedalt seotud. Seega võib arvata, et abi kahjustab ühendusesisest kaubandust ja kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi isegi siis, kui oluline osa alumiiniumoksiidist tarbitakse lähedalasuvates alumiiniumitehastes.“
- 104 Kuna komisjon viitab vaidlustatud otsuse põhjenduses 62 „sulatamisel kasutatavale alumiiniumoksiidile ja kemikaalide tootmisel kasutatavale alumiiniumoksiidile“, tuleb täpsustada, et sama otsuse põhjenduses 16 oli ta märkinud järgmist:
- „[...] Mitmes ühinemisotsuses on komisjon leidnud, et on kaks erinevat tooteturgu: sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi turg ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi turg. Kemikaalide tootmisel kasutatav alumiiniumoksiid on palju suurema lisandväärtusega toode kui sulatamisel kasutatav alumiiniumoksiid. Kui sulatamisel kasutatav alumiiniumoksiid on turustatav kogu maailmas, siis kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi turg piirdub vaid Euroopaga.“
- 105 Vaidlustatud otsuse põhjendustes 61 ja 62 tõdes komisjon, et vastavalt analüüsile, mis on esitatud komisjoni 3. mai 2000. aasta otsuses 2002/174/EÜ, millega tunnistatakse ühinemine kokkusobivaks ühisturu ja EMP lepinguga (juhtum COMP/M.1693 – Alcoa/Reynolds) (EÜT 2002, L 58, lk 25, edaspidi „Alcoa/Reynoldsi otsus“), millele on viidatud vaidlustatud otsuse põhjenduse 16 joonealuses märkuses, moodustasid sulatamisel kasutatav alumiiniumoksiid ja kemikaalide tootmisel kasutatav alumiiniumoksiid kaks eraldiseisvat turgu, millel on Euroopa mõõde, kuna sellel ei tegutsenud ainult Iirimaa, Itaalias ja Prantsusmaal, vaid ka Kreekas, Hispaanias, Saksamaal ja Ungaris (alates 1. maist 2004) asuvad tootjad. Lisaks tõdes ta, et liikmesriikide vahel kaubeldakse nii sulatamisel, kui ka kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidiga, mis puudutas põhimõtteliselt alumiiniumoksiidi tootmise piiratud osa, mida ei tarbitud lähedalasuvates alumiiniumitehastes (edaspidi

„alumiiniumoksiidi ülejääk“) ja mida pakuti kolmandatele isikutele avatud turul, vastandina „alumiiniumoksiidile sisekasutuseks“, mida integreeritud tootjad kasutasid sisekasutuseks, vastavalt eespool viidatud Alcoa/Reynolds otsuse põhjenduses 13 esitatud analüüsile.

- 106 Lisaks, vaidlustatud otsuse põhjendustes 60 ja 61 märkis komisjon, et sellised aktsiisivabastused nagu vaidlusalune maksuvabastus vähendavad abisaajatest alumiiniumoksiiditootjate, st Iirimaal Shannoni piirkonnas, Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas ja Itaalias Sardiinia piirkonnas asuvad tootjad, kasutatava olulise tootmissisendi kulu, mis tähendab, isegi kui komisjon seda sõnaselgelt vaidlustatud otsuses ei märkinud, et oldi seisukohal, et vaidlusalune abi oli nende tootjatele antud tegevusabi, kelle tootlikkus suurenes võrreldes teiste Euroopa alumiiniumoksiiditootjatega, kes asusid Kreekas, Hispaanias ja Saksamaal ning kellele neid maksuvabastusi ei kohaldatud.
- 107 Lõpuks, vaidlustatud otsuse põhjenduses 61 lükkas komisjon ümber vastuväited, mille olid esitanud abisaajad, sh AAL, ning Prantsuse Vabariik haldusmenetluses.
- 108 Nende järelduste põhjal leidis komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 62, et ta võis käesolevas asjas eeldada, et vaidlusalune abi mõjutas riikidevahelist kaubandust ja kahjustas või ähvardas kahjustada konkurentsi.
- 109 Eespool punktides 99 ja 100 ning tagapool punktides 112–115 meenutatud kohtupraktika seisukohalt põhjendas komisjon vaidlustatud otsust liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise ja konkurentsimoontuse tingimuste täitmise osas piisavalt, esitades lühidalt kuid selgelt põhjused, miks võis, arvestades liikmesriikidevahelise kaubanduse ja Euroopa mõõtmega sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi ülejäägi turgude olemasolu ning asjaolu, et vaidlusalune abi oli tegevusabi, eeldada, et see abi võis mõjutada kaubandust ja kahjustada konkurentsi nendel turgudel, tugevdades Iirimaal Shannoni piirkonnas, Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas ja Itaalias Sardiinia piirkonnas asuvate alumiiniumoksiiditootjate konkurentsipositsiooni võrreldes muude Euroopa alumiiniumoksiiditootjatega, kes asusid Kreekas, Hispaanias ja Saksamaal.
- 110 EÜ artiklis 253 ette nähtud põhjendamiskohustuse rikkumise argument tuleb seega põhjendamatusena tõttu tagasi lükata.
- 111 Mis puudutab teiseks EÜ artikli 87 lõike 1 rikkumise argumenti, siis väidab AAL sisuliselt, et komisjon rikkus EÜ artikli 87 tähenduses riigiabi kvalifitseerimisel õigusnormi, kuna ta leidis, et vaidlusalune abi andis talle eelise, mõjutas liikmesriikidevahelist kaubandust ja kahjustas või ähvardas kahjustada konkurentsi.
- 112 Sellega seoses tuleb kõigepealt meelde tuletada, et kohtupraktika kohaselt ei ole komisjon liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise ja konkurentsi moonutamise tingimuse hindamisel kohustatud mitte tõendama abi tegelikku mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ja konkurentsi tegelikku moonutamist, vaid uurima üksnes seda, kas abi võib niisugust kaubavahetust mõjutada ja konkurentsi kahjustada (vt kohtuotsused, 9.9.2009, *Holland Malt vs. komisjon*, T-369/06, EKL, EU:T:2009:319, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Itaalia vs. komisjon, punkt 100 eespool, EU:T:2009:304, punkt 152 ja seal viidatud kohtupraktika). Järelikult ei ole komisjon kohustatud tegema asjassepuutuvate turgude tegeliku olukorra, abisaajate ettevõtjate turuosa, konkureerivate ettevõtjate seisundi ja liikmesriikidevahelise kaubanduse majanduslikku analüüsi (vt kohtuotsus *Mediaset vs. komisjon*, punkt 100 eespool, EU:T:2010:233, punkt 145 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 113 Edasi, kohtupraktikast tuleneb, et tingimused, mis puudutavad mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ja konkurentsi moonutamist, on üldiselt lahutamatu seotud (kohtuotsused, 4.4.2001, *Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia vs. komisjon*, T-288/97, EKL, EU:T:2001:115, punkt 41, ning 15.6.2000, *Alzetta jt vs. komisjon*, T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 ja T-23/98, EKL, EU:T:2000:151, punkt 81). Täpsemalt tuleneb

kohtupraktikast, et igasugune ühisturul tegutsevale ettevõtjale antud abi võib põhjustada konkurentsimoonutusi ja mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust (vt kohtuotsused, 11.6.2009, ASM Brescia vs. komisjon, T-189/03, EKL, EU:T:2009:193, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Itaalia vs. komisjon, T-222/04, EKL, EU:T:2009:194, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 114 Lisaks on konkurentsi moonutamise tingimusega seoses kohtupraktikas ette nähtud eeldus, mille kohaselt ettevõtja tegevusabi, st abi, mille eesmärk on vabastada ettevõtja jooksva haldamise või tavakohase tegevuse käigus tavaliselt tekkivatest kuludest, annab abisaajale kunstlikku rahalist abi, mis moonutab üldjuhul konkurentsitingimusi sektorites, kus seda antakse (kohtuotsused, 8.6.1995, Siemens vs. komisjon, T-459/93, EKL, EU:T:1995:100, punktid 48 ja 77, ja 29.9.2000, CETM vs. komisjon, T-55/99, EKL, EU:T:2000:223, punkt 83; vt selle kohta ka kohtuotsused, 19.9.2000, Saksamaa vs. komisjon, C-156/98, EKL, EU:C:2000:467, punkt 30, ja 5.10.2000, Saksamaa vs. komisjon, C-288/96, EKL, EU:C:2000:537, punktid 77 ja 78). Sellest järeldub, et kui komisjon tuvastab tegevusabi olemasolu, ei ole ta kohustatud esitama põhjusi, miks see abi kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi (vt selle kohta kohtuotsus Saksamaa vs. komisjon, eespool viidatud, EU:C:2000:537, punkt 86).
- 115 Viimaseks, seoses liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise tingimusega tuleneb kohtupraktikast, et kui liikmesriigi poolt antud abi tugevdab riikidevahelises kaubanduses ühe ettevõtja positsiooni võrreldes teiste konkureerivate ettevõtjatega, tuleb viimaseid käsitleda ettevõtjatena, keda see abi mõjutab (vt kohtuotsused, 14.9.1994, Hispaania vs. komisjon, C-278/92–C-280/92, EKL, EU:C:1994:325, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Itaalia vs. komisjon, punkt 100 eespool, EU:T:2009:304, punkt 153 ja seal viidatud kohtupraktika). Puudub lävi, mille mittesaavutamise korral võib kinnitada, et liikmesriikidevahelist kaubandust ei mõjutata (vt kohtuotsused ASM Brescia vs. komisjon, punkt 113 eespool, EU:T:2009:193, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika, ning Itaalia vs. komisjon, punkt 113 eespool, EU:T:2009:194, punkt 69 ja seal viidatud kohtupraktika). Täpsemalt ei sõltu tingimus, mille kohaselt peab abi mõjutama liikmesriikidevahelist kaubandust, asjassepuutuva tegevusvaldkonna olulisusest (kohtuotsus, 24.6.2003, Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EKL, EU:C:2003:415, punkt 82).
- 116 Mis puudutab kõigepealt argumenti, millega AAL vaidleb sisuliselt vastu sellele, et abisaajale antud eelise tingimus oli täidetud, siis tuleb meelde tuletada, et EÜ artikli 87 eesmärk on vältida seda, et liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutaksid ametiasutuste antud eelised, mis erinevates vormides kahjustavad või ähvardavad kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist (vt kohtuotsus, 15.3.1994, Banco Exterior de España, C-387/92, EKL, EU:C:1994:100, punkt 12 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 117 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei hõlma abi mõiste mitte üksnes sooritusi positiivses tähenduses – nagu toetused –, vaid ka erinevas vormis sekkumisi, mis leevendavad ettevõtja eelarvet tavaliselt koormavaid kohustusi ja mis seetõttu ei ole küll toetused selle sõna kitsamas tähenduses, ent on siiski samalaadsed ja neil on samasugused tagajärjed (kohtuotsus, 13.6.2000, EPAC vs. komisjon, T-204/97 ja T-270/97, EKL, EU:T:2000:148, punkt 65 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellest tuleneb, et meede, millega riiklikud ametiasutused annavad teatud ettevõtjatele maksuvabastuse, mis ei ole küll seotud riiklike ressursside üleandmisega, kuid asetavad soodustatud isiku soodsamasse majanduslikku olukorda kui teised maksukohustuslased, on riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses (kohtuotsus Banco Exterior de España, punkt 116 eespool, EU:C:1994:100, punkt 14).
- 118 Käesolevas asjas nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 60, et AAL-ile vaidlusaluse maksuvabastusega antud eelis tulenes komisjoni sõnul sellest, et „[a]ktsiisimaksust vabastamine vähendab ühe olulise tootmissisendi kulu“, mida kasutasid abisaajad, „asetades nad soodsamasse majanduslikku olukorda kui teised ettevõtted, mis kasutavad mineraalõlisid ja mis tegutsevad teistes tööstusharudes või piirkondades“.

- 119 Eespool punktis 117 viidatud kohtupraktikat arvestades märkis komisjon seega põhjendatult, et aktsiisivabastused kaotasid kohustuse, st mineraalõlilede kehtestatud aktsiis, mis koormab tavaliselt niisuguse ettevõtja eelarvet, kes sarnaselt AAL-ile kasutas neid õlisid kütusena alumiiniumoksiidi tootmisel Iirimaal Shannoni piirkonnas, Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas ja Itaalias Sardiinias, ning andis järelikult neile eelise võrreldes ettevõtjatega, kes samuti kasutasid oma tootmisprotsessis mineraalõlisid muudes sektorites või muudes piirkondades.
- 120 Seda järeldust ei sea kahtluse alla AAL-i argument, mis rajaneb sisuliselt vaidlusaluse maksuvabastuse väidetaval kompenseerival olemusel, arvestades objektiivset ebasoodsat konkurentsiolukorda, milles ta tootmiskulude osas oli võrreldes muude Euroopa alumiiniumoksiiditootjatega ja eelkõige Saksamaal asuvate tootjatega. Nimelt piisab, kui sellega seoses meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei kõrvalda asjaolu, et üks liikmesriik püüab ühepoolsete meetmetega lähendada ühe kindla majandusvaldkonna konkurentsitingimusi teistes liikmesriikides eksisteerivatele konkurentsitingimustele, nende meetmete riigiabi iseloomu (vt kohtuotsus, 29.4.2004, Itaalia vs. komisjon, C-372/97, EKL, EU:C:2004:234, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 121 Järelikult tuleb argument, mille kohaselt ei ole abisaajale eelise andmise tingimus täidetud, põhjendamatusena tõttu tagasi lükata.
- 122 Edasi, mis puudutab AAL-i argumenti, millega ta sisuliselt vaidleb vastu sellele, et konkurentsi moonutamise tingimus oli täidetud, siis tuleb meelde tuletada, et vastavalt eespool punktides 113 ja 114 viidatud kohtupraktikale võib esiteks igasugune ühisturul tegutsevale ettevõtjale antud abi põhjustada konkrentsimoonutusi ning teiseks eeldatakse, et ettevõtja tegevusabi, st abi, mille eesmärk on vabastada ettevõtja jooksva haldamise või tavakohase tegevuse käigus tavaliselt tekkivatest kuludest, moonutab konkurentsitingimusi sektorites, kus seda antakse.
- 123 Käesolevas asjas nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 60, et komisjon on seisukohal, et „[a]ktsiisimaksust vabastamine vähendab ühe olulise tootmissisendi kulu“, mida kasutavad alumiiniumoksiidi tootjad, kes asuvad Iirimaal Shannoni piirkonnas, Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas ja Itaalias Sardiinias. See hinnang on põhjendatud, kuivõrd ettevõtjad, kes nagu AAL kasutasid mineraalõlisid alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena eespool nimetatud piirkondades, oleks tavaolukorras pidanud mineraalõlidelt aktsiisi maksma ja järelikult oleks nende eelarvet pidanud koormama sellele maksule vastav kulu. Seega samuti põhjendatult, nagu juba märgitud eespool punktis 106, leidis komisjon kaudselt, kuid kindlalt vaidlustatud otsuse põhjenduses 60, et aktsiisivabastused vastasid tegevusabile eespool punktis 114 viidatud kohtupraktika tähenduses, millest said kasu alumiiniumoksiiditootjad, kes asusid Iirimaal Shannoni piirkonnas, Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas ja Itaalias Sardiinias. Lõpuks, nagu juba märgitud eespool punktis 105, tuvastas komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 61 ja 62, et eksisteeris üldiselt liikmesriikidevaheline kaubavahetus ja Euroopa mõõtmega sulatamise kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi ülejäägi turud. Need järeldused tuginevad eelkõige majandusanalüüsile, mille komisjon tegi otsuses Alcoa/Reynolds (vt punkt 105 eespool). Ent käesolevas asjas ei esitanud AAL ühtegi majandusanalüüsi, mida toetaksid tõendid ja mis seaks kahtluse alla selle üldise majandusanalüüsi põhjendatuse, mis on esitatud otsuses Alcoa/Reynolds, millele viidatakse vaidlustatud otsuses. Järelikult ei saa selle viimati nimetatud analüüsi põhjendatust käesolevas asjas kahtluse alla seada. Arvestades kõiki järeldusi, mille komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 60–62 tegi, oli tal vastavalt eespool punktides 113 ja 114 viidatud kohtupraktikale alust eeldada, et vaidlusalune abi kahjustas või ähvardas kahjustada konkurentsi Euroopa mõõtmega sulatamise kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi ülejäägi turgudel ühelt poolt alumiiniumoksiiditootjate vahel, kes asusid Iirimaal Shannoni piirkonnas, Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas ja Itaalias Sardiinias ning teiselt poolt Euroopa alumiiniumoksiiditootjate vahel, kes asusid Kreekas, Hispaanias ja Saksamaal.

- 124 Mis puudutab AAL-i argumenti, mille kohaselt sisuliselt komisjon ei käsitlenud õigesti täpseid konkurentsitingimusi, mis valitsesid sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi turgudel, siis ei sea see kahtluse alla vaidlustatud otsuse põhjendatust osas, milles see puudutab konkurentsi moonutamise tingimuse täitmist. Nimelt tuleb meelde tuletada, et komisjon ei olnud vastavalt eespool punktis 111 viidatud kohtupraktikale kohustatud asjaomaste turgude täpset majanduslikku analüüsi läbi viima ning et käesoleva asja konkreetsel juhtumil, kus vaidlusalune maksuvabastus oli tegevusabi, oli tal liiati alust eeldada, et see kahjustas konkurentsi vähemalt seoses sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidiga, millega kaubeldi liikmesriikide vahel ja mille turud olid Euroopa mõõtmega (vt punkt 123 eespool). Osas, milles AAL heidab komisjonile ette seda, et ta ei võtnud arvesse asjaolu, et oluline osa ühenduse toodangust oli sisetarbeks, puudub tema argumendil faktiline alus, sest vaidlustatud otsuse põhjenduses 62 märkis komisjon sisuliselt, et liikmesriikidevaheline kaubandus puudutas vaid sulatamisel ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi ülejääki.
- 125 Lisaks, osas milles AAL väidab sisuliselt, et ta konkureeris mitte muude Euroopa alumiiniumoksiiditootjatega, vaid ainult alumiiniumoksiiditootjatega väljaspool Euroopat, ei sea tema argument samuti kahtluse alla vaidlustatud otsuse põhjendatust konkurentsimoontuse tingimuse täidetuse küsimuses. Sellega seoses piisab, kui tõdeda, et AAL-i kinnitusi ei ole põhjendatud ja liiati räägivad nendele vastu tema enda kinnitused, mille kohaselt pidi vaidlusalune maksuvabastus võimaldama kompenseerida niisuguse alumiiniumoksiiditootja kuludega seotud ebasoodsat olukorda, kes sarnaselt temaga asus Iirimaa, võrreldes muudes liikmesriikides nagu Saksamaa asuvate alumiiniumoksiiditootjatega. Seega nähtub AAL-i enda kinnitustest, et ta konkureeris muude Euroopa alumiiniumoksiiditootjatega.
- 126 Seetõttu tuleb põhjendamatusse tõttu tagasi lükata argument, et konkurentsimoontuse tingimus ei ole täidetud.
- 127 Lõpuks, mis puudutab argumenti, millega AAL vaidleb sisuliselt vastu sellele, et liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise tingimus oli täidetud, siis tuleb meelde tuletada, et vastavalt eespool punktides 113 ja 115 viidatud kohtupraktikale võib esiteks igasugune abi, mis on antud ettevõtjale, kes tegutseb Euroopa turul, mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust, ning teiseks, kui liikmesriigi antud abi tugevdab ettevõtja positsiooni võrreldes muude konkureerivate ettevõtjatega riikidevahelises kaubanduses, tuleb viimaseid pidada abist mõjutatuks.
- 128 Nagu juba märgitud eespool punktis 123, tuvastas komisjon käesolevas asjas põhjendatult, et eksisteeris üldiselt liikmesriikidevaheline kaubavahetus ja Euroopa mõõtmega sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi ülejäägi turud. Lisaks, kuivõrd aktsiisivabastusi said ainult alumiiniumoksiiditootjad, kes sarnaselt AAL-ile asusid Iirimaa Shannoni piirkonnas, Prantsusmaal Gardanne'i piirkonnas ja Itaalias Sardiinias, mitte Euroopa alumiiniumoksiiditootjad, kes asusid Kreekas, Hispaanias ja Saksamaal ning kellega AAL konkureeris (vt punkt 124 eespool), järeldas komisjon põhjendatult, et vaidlusalune abi võis mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.
- 129 Mis puudutab AAL-i argumenti, mille kohaselt sisuliselt komisjon ei võtnud arvesse asjaolu, et oluline osa ühenduse alumiiniumoksiiditoodangust oli sisekasutuseks ja et sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidiga ei kaubeldud liikmesriikide vahel, vaid liikmesriikide ja kolmandate riikide vahel, kusjuures ühenduses ületas nende toodete import eksporti, siis ei sea see kahtluse alla vaidlustatud otsuse põhjendatust riikidevahelise kaubanduse mõjutamise tingimuse täidetuse küsimuses. Esiteks puudub argumendil faktiline alus osas, milles see puudutab alumiiniumoksiidi sisetarbeks. Nimelt, nagu juba märgitud eespool punktis 124, märkis komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 62 sisuliselt, et liikmesriikidevaheline kaubandus puudutas vaid sulatamisel ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi ülejääki. Teiseks ei ole argument sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi liikmesriikidevahelise kaubanduse osas põhjendatud ning sellele räägivad isegi vastu

kinnitused, mille AAL esitas oma menetlusdokumentides ja mille kohaselt „[v]äikest osa [tema toodangust], mis müüdi alumiiniumoksiidtrihüdraadina [...], kasutas [...] Saksamaal asuv kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi tootja lähteainena“ ja „[k]ogu tema alumiiniumoksiidi toodang [..] eksporditi tema meresadama kaudu väljaspool Iirimaa asuvatele turgudele, peamiselt Ühendkuningriiki, Skandinaaviasse ja muudesse paikadesse Euroopas“. AAL-i enda kinnitustest nähtub seega, et ta varustas riikidevahelist kaubavahetust, mis puudutas sulatamisel kasutatava alumiiniumoksiidi ja kemikaalide tootmisel kasutatava alumiiniumoksiidi ülejääki.

- 130 Järelikult tuleb liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamise tingimuse rikkumise argument põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 131 Kuna kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kuuenda väite kõik argumentid on tagasi lükatud, tuleb see väide tervikuna põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Käesolevate hagide põhjendamiseks esitatud esimesed väited, et vaidlusaluse abi kvalifitseerimisel EÜ artikli 88 alusel on rikutud õigusnormi

- 132 Käesolevate hagide põhjendamiseks esitatud esimeste väidete raames kaebavad hagejad selle üle, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses õigusnormi, kui ta kvalifitseeris vaidlusaluse abi uueks abiks EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses, mitte olemasolevaks abiks EÜ artikli 88 lõike 1 tähenduses, ning kuna ta ei kohaldanud selle abi suhtes olemasolevatele abikavadele kohaldatavat korda.
- 133 Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimene väide koosneb kolmest alternatiivsest osast. Esimese osa kohaselt on sisuliselt rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis iii kodifitseeritud eeskirja ning sisuliselt rikutud olemasolevaid abikavasid puudutavaid menetlusnorme, nagu need on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18. Teise osa kohaselt on rikutud EÜ artiklit 88 koosmõjus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktiga iv ja artikli 15 lõikega 3 ning sisuliselt olemasolevaid abikavasid puudutavaid menetlusnorme, nagu need on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18. Kolmanda osa kohaselt on sisuliselt rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis i kodifitseeritud eeskirja.
- 134 Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimene väide jaguneb samuti kolmeks alternatiivseks osaks. Esimese osa kohaselt on sisuliselt rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis i kodifitseeritud eeskirja. Teise osa kohaselt on rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis iii kodifitseeritud eeskirja. Kolmanda osa kohaselt on sisuliselt rikutud EÜ artiklit 88 koosmõjus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktiga iv ja artikli 15 lõikega 3.

Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimene osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teine osa, mille kohaselt on rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis iii kodifitseeritud eeskirja, ning kohtuasjas T-50/06 RENV II olemasolevaid abikavasid puudutavaid menetlusnorme, nagu need on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18

- 135 Hagejad väidavad sisuliselt, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis iii kodifitseeritud eeskirja, kuna ta ei võtnud vaidlusaluse abi kvalifitseerimisel uueks abiks EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses arvesse seda, et seda abi tuli pidada lubatuks, sest komisjon ei võtnud vaidlusaluse maksuvabastuse osas seisukohta mõistliku aja jooksul alates sellest teatamisest. Kohtuasjas T-50/06 RENV II viitab Iirimaa ka sellele, et rikutud on olemasolevaid abikavasid puudutavaid menetlusnorme, nagu need on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18.

136 Sellega seoses tugineb Iirimaa esiteks 6. mai 1983. aasta kirjale, millest nähtub, et ta nõustus 22. märtsi 1983. aasta kirjas esitatud komisjoni pakkumisega käsitleda tema 28. jaanuari 1983. aasta kirja, milles teda teavitati kavandatavast vaidlusalusest maksuvabastusest, teatamisena EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses. Teiseks viitab ta taas 6. mai 1983. aasta kirjale, milles ta vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 4 lõikes 6 kodifitseeritud eeskirjale teatas komisjonile ette vaidlusaluse maksuvabastuse rakendamise kohta. Kolmandaks tugineb ta sellele, et komisjon ei teinud otsust kahe kuu jooksul alates vaidlusalusest maksuvabastusest teatamisest vastavalt tähtajale, mis on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artikli 4 lõikes 5, või mõistliku aja jooksul pärast rakendamise ette teatamist, ning komisjoni tegevusetusele ja vaikimisele kuni 1992. aastani, st 9 aasta jooksul pärast teatamist. Neljandaks toonitab ta seda, et asjakohane ei ole see, et ta rakendas vaidlusalust maksuvabastust, ootamata ära komisjoni ametlikku seisukohta riigiabi valdkonna eeskirjade suhtes, arvestades asjaolu, et seda seisukohta ei võetud mõistliku aja jooksul ja et vaidlusalust maksuvabastust rakendati rohkem kui kaks kuud pärast sellest komisjonile teatamist 28. jaanuaril 1983. Lisaks, Iirimaa väidab, et komisjon ise käitus nii, nagu ta peaks vaidlusalust abi olemasolevaks abiks. Sellega seoses tugineb ta esiteks otsuse 92/510 põhjenduse 4 selgele ja täpsele sõnastusele, mille kohaselt „komisjon ja kõik liikmesriigid nõustuvad sellega, et need maksuvabastused on konkreetse poliitika mõistes hästi põhjendatud ja neist ei tulene konkurentsi kahjustamist ja need ei kahjusta ühisturu toimimist“, mida võib pidada positiivseks otsuseks 28. jaanuaril 1983 teatatud vaidlusaluse maksuvabastuse suhtes või vähemalt põhimõtteliseks avalduseks, mis näitab, et komisjoni kahtlused vaidlusaluse abi ühisturuga kokkusobivuse küsimuses olid juba hajunud. Teiseks tugineb Iirimaa otsuse 97/425 põhjenduses 5 ja otsuse 1999/880 põhjenduses 4 kasutatud terminitele, mis on sarnased nendega, mida komisjon kasutab siis, kui ta analüüsib olemasolevaid abikavasid määruse nr 659/1999 artikli 17 alusel. Kolmandaks viitab ta nõukogu 1999. aasta ja 2000. aasta heakskiitvate otsuste ettepanekutele ning otsuse 2001/224 põhjendusele 5, mis ei sisaldanud mingit hoiatust vaidlusaluse abi ebaseaduslikkuse küsimuses. Neljandaks viitab ta asjaolule, et igal juhul tegi komisjon ise nõukogule ettepaneku lubada tal kohaldada vaidlusalust maksuvabastust pärast 1983. aastat. Lisaks kaebab Iirimaa sisuliselt selle üle, et komisjon rikkus olemasolevate abikavade menetlust, nagu see on kodifitseeritud määruse 659/1999 artiklites 17 ja 18, kuna ta kohustas vaidlusalust abi tagasiulatuvalt tagasi nõudma, arvestamata seda, et olemasolevate abikavade pideva järelevalve raames oli tal üksnes õigus näha ette selle abi tühistamine või muutmine tema kindlaksmääratud tähtaja jooksul.

137 Esiteks tugineb AAL 6. mai 1983. aasta kirjale, millest nähtub, et Iirimaa nõustus 22. märtsi 1983. aasta kirjas esitatud komisjoni pakkumisega käsitleda 28. jaanuari 1983. aasta kirja, milles teda teavitati kavandatavast vaidlusalusest maksuvabastusest, teatamisena EÜ artikli 88 lõike 2 tähenduses. Teiseks viitab ta sellele, et vaidlusalust maksuvabastust rakendati ligikaudu kolm kuud pärast 28. jaanuari 1983. aasta kirja saatmist komisjonile. Kolmandaks viitab ta 6. mai 1983. aasta kirjale, milles Iirimaa teatas komisjonile ette vaidlusaluse vabastuse rakendamise kohta vastavalt määruse artikli 4 lõikes 6 kodifitseeritud eeskirjale. Neljandaks väidab ta, et tema suhtes ei saa tugineda komisjoni argumendile, mille kohaselt ei rakendanud Iirimaa ja tema ise vaidlusalust maksuvabastust, pidades rangelt kinni tingimustest, mis on välja töötatud kohtupraktikas (kohtuotsus, 11.12.1973, Lorenz, 120/73, EKL, EU:C:1973:152) ja seejärel kodifitseeritud määruses nr 659/1999, kuivõrd komisjon ise kaldus sellest õiguslikust raamistikust kõrvale, pakkudes Iirimaale käsitleda tema 28. jaanuari 1983. aasta kirja teatamisena, võttes endalt seega võimaluse võtta seisukoht kahekuulise mõistliku aja jooksul. Täiendavalt väidab ta, et tema suhtes ei ole võimalik tugineda komisjoni argumendile teatamise väidetava ebatäiuslikkuse kohta, kuna pärast seda, kui Iirimaa oli teda teavitanud abi peatsest rakendamise kohta, loobus ta 22. märtsi 1983. aasta kirjas nõudmast täiendavat teatamist. Viiendaks mainib ta komisjoni tegevusetust ja vaikimist kuni juulini 2000, st 17 aasta jooksul pärast vaidlusalusest maksuvabastusest teatamist ja teabe saamist selle peatse rakendamise kohta. Kuuendaks viitab ta sellele, et komisjon ei võtnud arvesse 28. jaanuaril 1983 aset leidnud teatamist, kui ta 17. juulil 2000 nõudis maksuvabastuse teatamist ja algatas 30. oktoobril 2001 ametliku uurimismenetluse; see tingis vea tegemise abi kvalifitseerimisel. Seitsmendaks viitab ta otsuse 92/510 põhjendusele 4, mis tähendab komisjoni poolt selle tunnustamist, et vaidlusalune maksuvabastus oli olemasolev abi. Kaheksandaks tugineb ta olukorrale, mille komisjon põhjustas ja mida ta pikka aega aktsepteeris ning mis objektiivselt kohustab vaidlusalust abi kvalifitseerima olemasolevaks abiks.

- 138 Komisjon palub esimeste väidete kõnealused osad põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 139 Sellega seoses tuleb kõigepealt meenutada, et EÜ asutamisleping näeb ette erineva menetluse vastavalt sellele, kas tegemist on olemasoleva või uue abiga. Kui EÜ artikli 88 lõike 3 alusel tuleb uuest abist komisjonile eelnevalt teatada ja seda ei tohi rakendada enne, kui menetluse tulemusel on tehtud lõplik otsus, siis olemasolevat abi võib vastavalt EÜ artikli 88 lõikele 1 anda õiguspäraselt seni, kuni komisjon ei ole seda tunnistanud ühisturuga kokkusobimatuks (vt kohtuotsus, 24.3.2011, Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt vs. komisjon, T-443/08 ja T-455/08, EKL, EU:T:2011:117, punkt 187 ja seal viidatud kohtupraktika). Olemasoleva abi kohta võib seega vajaduse korral teha vaid otsuse, millega tuvastatakse kokkusobimatus ühisturuga ja millel on õiguslikud tagajärjed tulevikus (vt kohtuotsus Freistaat Sachsen ja Land Sachsen-Anhalt vs. komisjon, eespool viidatud, EU:T:2011:117, punkt 187 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 140 Lisaks, osas, milles hagejad tuginevad formaalselt määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti iii rikkumisele, tuleb märkida, et ajal, mil komisjon võttis vastu vaidlustatud otsuse, oli viimati nimetatud sättes kehtestatud materiaaõigusnorm juba jõustunud 16. aprillil 1999. Kui kohtupraktika kohaselt (kohtuotsused, 14.5.1975, CNTA vs. komisjon, 74/74, EKL, EU:C:1975:59, punktid 33–43; 26.5.1990, Sofrimport vs. komisjon, C-152/88, EKL, EU:C:1990:259, punktid 16 ja 17, ning 5.10.1993, Driessen jt, C-13/92–C-16/92, EKL, EU:C:1993:828, punktid 30–35) on õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtete tagamiseks ette nähtud materiaaõigusnormide viivitamatu kohaldamise piirangud, ei kehti need piirangud ebaseadusliku abi puhul või teatatud abi puhul hetkeni, mil komisjon selle heaks kiidab. Nimelt ei määratle riigiabi kontrollimise süsteemi ja loogika kohaselt abist teatamine või abi andmine olukorda viivitamatult ja lõplikult, vaid olukord jääb lahtiseks kuni liidu institutsioonide otsuseni. Selles kontekstis peab komisjon kohaldama materiaaõigusnorme, mis kehtivad abi või abikava kohta ning selle ühisturuga kokkusobivuse kohta otsuse tegemise hetkel ja mis on ainsad normid, mille alusel saab hinnata tema poolt selles osas tehtud otsuse õiguspärasust (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus, 11.12.2008, komisjon vs. Freistaat Sachsen, C-334/07 P, EKL, EU:C:2008:709, punkt 53). Seega, kuna ajal, mil komisjon võttis vastu vaidlustatud otsuse, oli määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt iii jõus, on see käesolevas asjas kohaldatav.
- 141 Seevastu määruse nr 659/1999 artikli 4 lõikes 6, millele viitab sama määruse artikli 1 punkti b alapunkt iii, sätestatud menetlusnormid ei saa reguleerida enne nende jõustumist 16. aprillil 1999 aset leidnud menetlustoiminguid. Nimelt nähtub kohtupraktikast, et menetlusnorme kohaldatakse üldiselt kõikide nende jõustumise hetkel pooleliolevate menetluste suhtes (vt selle kohta kohtuotsused, 12.11.1981, Meridionale Industria Salumi jt, 212/80–217/80, EKL, EU:C:1981:270, punkt 9, ning 23.2.2006, Molenbergnatie, C-201/04, EKL, EU:C:2006:136, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika). Ent vaidlusaluse maksuvabastuse esialgse uurimismenetluse ajal, mille käigus peeti vaidlusalust abi komisjoni poolt lubatuks, st 1983. aasta kestel, ei olnud need normid veel jõustunud. Siiski tuleb arvesse võtta seda, et nagu komisjon põhjendatult tunnistas alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 67, oli määruse nr 659/1999 artikli 4 lõike 6 eesmärk muu hulgas kodifitseerida teatavad menetlusnormid, mis olid vastavalt kohtuotsusest Lorenz, punkt 137 eespool (EU:C:1973:152, punkt 6) (edaspidi „kohtupraktika Lorenz“) tulenevale Euroopa Kohtu praktikale kohaldatavad viidatud menetlustoimingute asetleidmise ajal. Selle kohtupraktika kohaselt, millele AAL on viidanud kohtuasjas T-69/06 RENV II, eeldas EÜ asutamislepingu artikli 93 lõige 3 (nüüd EÜ artikli 88 lõige 3), et kui komisjon ei algatanud pärast seda, kui liikmesriik teatas talle kavatsusest abi anda või muuta, EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 (nüüd EÜ artikli 88 lõige 2) ette nähtud ärakuulamismenetlust (ehk ametlik uurimismenetlus), paludes liikmesriigil esitada oma seisukohad, siis võis viimane esialgse uurimise läbiviimiseks piisava aja möödumisel kavandatavat abi rakendada tingimusel, et komisjonile on sellest ette teatatud; abi on seejärel olemasolev abi (kohtuotsus, 9.8.1994, Namur-Les assurances du crédit, C-44/93, EKL, EU:C:1994:311, punkt 12). Mis puudutab piisavat või mõistlikku aega, et komisjon viiks läbi esialgse uurimise (ehk esialgne uurimismenetlus), siis märkis Euroopa Kohus, et juhinduda tuleb kahekuulisest tähtajast, mis on EÜ asutamislepingu artiklites 173 ja 175 (hiljem EÜ artiklid 230 ja 232) ette nähtud tühistamishagi ja tegevusetushagi esitamiseks (kohtuotsus Lorenz, punkt 137 eespool, EU:C:1973:152, punkt 6).

- 142 Seega tuleb määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti iii rikkumise argumente käsitada kui argumente, mille kohaselt on sisuliselt rikutud kohtupraktikat Lorenz.
- 143 Käesolevas asjas väidavad hagejad peamiselt, et komisjon tegi vaidlustatud otsuses vea, kui kvalifitseeris vaidlusaluse abi uueks abiks ja kohustas seda tagasiulatavalt tagasi nõudma, samas kui kohtupraktika Lorenz mõttes oli tegemist olemasoleva abiga, kuna komisjon ei võtnud vaidlusaluse maksuvabastuse kohta seisukohta mõistliku aja jooksul alates sellest teatamisest.
- 144 Esiteks tuleb kõigepealt analüüsida, ega 28. jaanuari 1983. aasta kirja saa formaalselt lugeda vaidlustatud maksuvabastusest teatamiseks EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses, ning seejärel analüüsida, kas see teatamine oli ebatäielik, kuna Iirimaa ei vastanud 6. mai 1983. aasta kirjas küsimusele, mille komisjon talle oli esitanud 22. märtsi 1983. aasta kirjas AAL-ile abi andmise kestuse kohta.
- 145 Selles osas tuleb meelde tuletada, et seaduslikkuse kontrollimisel ei või Üldkohus mingil juhul asendada vaidlustatud akti andja põhjendusi enda omadega (vt analoogia alusel kohtuotsus, 24.1.2013, Frucona Košice vs. komisjon, C-73/11 P, EKL, EU:C:2013:32, punkt 89 ja seal viidatud kohtupraktika). Järelikult ei saa Üldkohus oma kontrollipädevuse piire ületamata talle esitatud tühistamisväite tagasilükkamiseks tugineda põhjendustele, mida vaidlusaluses otsuses ei ole (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus Frucona Košice vs. komisjon, eespool viidatud, EU:C:2013:32, punkt 88).
- 146 Alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 67 märkis komisjon järgmist:
- „[Abi] ei saa lugeda lubatuks määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 4 lõike 6 kohaselt. Prantsusmaa ja Itaalia ei teavitanud oma meetmetest kunagi. Oma 6. mai 1983. aasta kirjas kinnitas Iirimaa, et abi hakati alles siis rakendama ja tema kirja komisjonile võib käsitleda teavitamisena [EÜ] asutamislepingu artikli 93 lõike 3 [...] tähenduses. Iirimaa ei saanud komisjonile aga mingit ametlikku eelnevat teavitust oma kavatsusest rakendada määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 4 lõike 6 kohane abimeede. Vastupidi – ta hakkas meedet rakendama ainult üks nädal pärast 6. mai 1983. aasta kirja, milles ta kutsus komisjoni üles lugema abi teavitatuks. Seetõttu näib komisjonile, et abi tuleb käsitleda määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 1 punkti f tähenduses ebaseaduslikuna. Prantsusmaa ja Itaalia abid rakendati samuti ilma komisjoni heakskiitu ära ootamata, rikkudes asutamislepingu artikli 88 lõiget 3. Liikmesriigid ei saa tugineda määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 4 lõikes 6 sellise abi kohta sätestatud eeskirjadele. Kuigi see määrus jõustus alles 1999. aastal, kohaldati sarnaseid eeskirju vastavalt Euroopa Kohtu kohtupraktikale juba varem.“
- 147 Lisaks, alumiiniumoksiid I otsuse artikli 5 lõikes 5 kohustas komisjon muu hulgas Iirimaa vaidlusalune abi, mida anti ajavahemikus 3. veebruarist 2002 kuni 31. detsembrini 2003, abisaajalt ehk AAL-ilt tagasi nõudma.
- 148 Alumiiniumoksiid I otsuse põhjendusest 67 nähtub, et kui selles otsuses heitis komisjon Prantsuse Vabariigile ja Itaalia Vabariigile ette seda, et nad ei ole kunagi talle teatanud aktsiisivabastustest, mida nad kohaldasid, ei heitnud ta seevastu kunagi Iirimaaale ette seda, et ta ei ole vaidlusalusest maksuvabastusest talle teatanud, vaid üksnes seda, et ta ei teavitanud teda eelnevalt – nagu kohtupraktikas Lorenz on nõutud – oma kavatsusest rakendada seda vabastust, mida ta tegi ainult nädal pärast 6. mai 1983. aasta kirja saatmist, milles ta palus tal pidada 28. jaanuari 1983. aasta kirja teatamiseks. See on kooskõlas asjaoluga, et 6. mai 1983. aasta kirjas Iirimaa üksnes nõustub komisjon 22. märtsi 1983. aasta kirjas tehtud ettepanekuga käsitleda 28. jaanuari 1983. aasta kirja, milles Iirimaa teavitas teda oma kavast vaidlusalust maksuvabastust rakendada, teatamisena vastavalt EÜ artikli 93 lõikele 3.
- 149 Kuna põhjust, mille kohaselt ei ole Iirimaa vaidlusalusest maksuvabastusest komisjonile teatanud või on seda teinud puudulikult, ei ole vaidlustatud otsuses esitatud, siis ei saa Üldkohus, ületamata tühistamishagi raames oma kontrollipädevuse piire, tugineda sellisele põhjusele, et lükata tagasi kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimene osa.

- 150 Järelikult tuleb tagasi lükata argumendid, mille komisjon esitas kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimese osa vastu ja mille kohaselt esimese võimalusena ei ole vaidlusalusest maksuvabastusest EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses teatatud ning teise võimalusena on väidetav teatamine ebatäielik.
- 151 Teiseks tuleb analüüsida väidet, mille komisjon esitas kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teise osa vastu ja mille kohaselt sisuliselt ainuüksi 6. mai 1983. aasta kiri võimaldas tal käsitleda 28. jaanuari 1983. aasta kirja vaidlusalusest maksuvabastusest teatamisena EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses, mistõttu hakkas tähtaeg kulgema 6. mai 1983. aasta kirja saamisest.
- 152 Sellega seoses tuleb märkida, et alles 6. mai 1983. aasta kirjas palus Iirimaa komisjonil käsitleda tema 28. jaanuari 1983. aasta kirja teatamisena vastavalt EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikele 3, nagu pakkus komisjon 22. märtsi 1983. aasta kirjas. Seega väidab komisjon põhjendatult, et enne 6. mai 1983. aasta kirja saamist ei saa toimunuks pidada vaidlusaluse abi ametlikku teatamist, mistõttu piisav või mõistlik aeg selleks, et ta viiks läbi selle abi esimese uurimise, sai kulgema hakata alles selle kirja saamisest.
- 153 Kolmandaks tuleb käsitleda väidet, mille komisjon esitas kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimese osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teise osa vastu ja mille kohaselt ei saa 6. mai 1983. aasta kirja pidada kavandatava abi rakendamisest kohtupraktikas nõutavaks etteteatamiseks, nagu väidavad hagejad.
- 154 Sellega seoses tuleneb nii EÜ asutamislepingu artikli 93 (nüüd EÜ artikkel 88) sisust kui eesmärkidest, et olemasolevaks abiks selle artikli lõike 1 mõttes tuleb pidada abimeetmeid, mida rakendati seaduslikult EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 ette nähtud tingimustel, sh tingimustel, mis tulenevad Euroopa Kohtu poolt kohtuotsuses Lorenz, punkt 137 eespool (EU:C:1973:152, punktid 4–6), sellele artiklile antud tõlgendusest (kohtuotsused Namur-Les assurances du crédit, punkt 141 eespool, EU:C:1994:311, punkt 13, ja 17.6.1999, Piaggio, C-295/97, EKL, EU:C:1999:313, punkt 48). Arvestades kohtupraktikast Lorenz tulenevaid menetluseeskirju, tuleb teatatud abi muutmisel olemasolevaks abiks järgida kahte vajalikku ja piisavat tingimust, millest esimene seisneb selles, et liikmesriik teatab komisjonile kavandatava abi rakendamisest ette, ning teine selles, et komisjon ei algata võistlevat menetlust EÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel kahe kuu jooksul abi lõpliku teatise kättesaamisest (vt selle kohta kohtuotsus, 15.2.2001, Austria vs. komisjon, C-99/98, EKL, EU:C:2001:94, punkt 84).
- 155 Käesolevas asjas tuleb võtta seisukoht ainult selle tingimuse võimaliku täitmata jätmise kohta, mis puudutab liikmesriigi poolt komisjonile kavandatava abi rakendamise etteteatamist ja mis on ainus tingimus, mida komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 67 analüüsis (vt punkt 146 eespool).
- 156 Isegi kui eeldada, et Iirimaa esitas komisjonile vaidlusalusest maksuvabastusest lõpliku teatise ajal, mil Iirimaa palus oma 6. mai 1983. aasta kirjas komisjonil käsitleda oma 28. jaanuari 1983. aasta kirja teatamisena EÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 3 alusel, nagu oli pakkunud komisjon 22. märtsi 1983. aasta kirjas, oli viimasel kohtupraktikast Lorenz tulenevaid menetluseeskirju arvestades ametliku uurimismenetluse algatamiseks kaks kuud. Nendest viimastest menetluseeskirjadest ilmneb, et Iirimaa võis vaidlusalust maksuvabastust rakendada alles selle tähtaja möödumisel, st põhimõtteliselt 7. juulil 1983 (vt selle kohta kohtuotsus Austria vs. komisjon, punkt 154 eespool, EU:C:2001:94, punkt 77), tingimusel et ta on eelnevalt komisjonile sellest ette teatanud; pärast seda on selle vabastuse alusel antud abi olemasolev abi (kohtuotsus Namur-Les assurances du crédit, punkt 141 eespool, EU:C:1994:311, punkt 12).
- 157 Ent esiteks tuleb tõdeda, et 6. mai 1983. aasta kirja, mis kinnitas vaidlusalusest maksuvabastusest komisjonile teatamist, ei saanud pidada ühtlasi selle vabastuse rakendamisest etteteatamiseks. Nimelt, isegi kui möönda, et ette oleks võidud teatada enne ametliku uurimismenetluse algatamiseks ette

nähtud kahekuulise tähtaja möödumist, st ajavahemikul, mil igal juhul ei olnud Iirimaal lubatud vaidlusalust maksuvabastust rakendada, tuleb tõdeda, et selles kirjas ei teatanud ta absoluutselt komisjonile, et viimase vaikimise korral rakendab ta vaidlusalust maksuvabastust, vaid üksnes möönis, et vaidlusalusest maksuvabastusest tuli teatada, kinnitas, et ta teatas sellest maksuvabastusest komisjonile ja esitas viimasele selle vabastuse kohta täiendavat teavet. Esiteks tuleb tõdeda, et toimik ei võimalda kindlaks teha, kas pärast 6. mai 1983. aasta kirja saatmist ja enne vaidlusaluse maksuvabastuse rakendamist 12. mail 1983 saatis Iirimaa komisjonile mõne akti, mis võib endast kujutada selle vabastuse rakendamisest etteteatamist.

- 158 Järelikult väidab komisjon õigesti, et käesolevas asjas ei olnud täidetud kohtupraktikas nõutud tingimused, et teatatud abi muutuks olemasolevaks abiks.
- 159 Neljandaks tuleb veel analüüsida hagejate argumente, et komisjon ise käitus nii, nagu oleks vaidlusalune abi olnud olemasolev abi, ja mis praktiliselt tuginevad komisjoni ettepanekul vastu võetud nõukogu heakskiitvate otsuste sisule ja pikale ajale, mille jooksul komisjon hoidus ametliku uurimismenetluse algatamisest.
- 160 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et küsimus, kas abi on uus või olemasolev abi vastavalt eespool punktis 154 viidatud kohtupraktikale ja kas selle sisseseadmine nõuab järelikult EÜ artikli 93 lõikes 3 ette nähtud esialgse uurimismenetluse algatamist või mitte, ei saa sõltuda komisjoni subjektiivselt hinnangust (vt selle kohta kohtuotsus Piaggio, punkt 154 eespool, EU:C:1999:313, punktid 47 ja 48). Liiati ei saa pelk asjaolu, et komisjon ei algatanud suhteliselt pika aja jooksul teatud riikliku meetme suhtes ametlikku uurimismenetlust, muuta seda meedet – kui tegemist on abiga – objektiivselt olemasolevaks abiks (kohtuotsus, 30.4.2002, *Government of Gibraltar vs. komisjon*, T-195/01 ja T-207/01, EKL, EU:T:2002:111, punkt 129).
- 161 Eespool punktis 160 viidatud kohtupraktikast nähtub, et hagejate argumendid sisuliselt selle kohta, et komisjoni käitumine väljendas tema veendumust, et vaidlusalune abi oli olemasolev abi, ei ole põhjendatud ja tuleb tagasi lükata.
- 162 Kõikidel eeltoodud põhjustel tuleb tõdeda, et komisjon ei teinud viga, kui keeldus asumast seisukohale, et vaidlusalune abi muutus pärast teatamist olemasolevaks abiks. Samuti ei rikkunud ta seda abi tagasiulatuvalt 3. veebruarist 2002 tagasi nõudma kohustades olemasolevale abile kohaldatavat menetlust, nagu see on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18, kuna see menetlus ei olnud kõnealuse abi suhtes kohaldatav.
- 163 Järelikult tuleb kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimene osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teine osa põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teine osa ning kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmas osa, mille kohaselt on rikutud EÜ artiklit 88 koosmõjus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktiga iv ja artikli 15 lõikega 3

- 164 Hagejad väidavad, et komisjon rikkus alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 68 EÜ artiklit 88 koosmõjus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktiga iv ja artikli 15 lõikega 3, kuna ta ei võtnud vaidlusaluse abi EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses uueks abiks kvalifitseerimisel alates 17. juulist 1990 arvesse seda, et AAL sai seda abi alates 1983. aasta septembrist, et määruse nr 659/1999 artikli 15 lõikes 3 ette nähtud kümneaastane aegumistähtaeg, mis on kohaldatav komisjoni õigusele abi tagasinõudmise valdkonnas, oli seega möödunud ajal, mil komisjon 17. juulil 2000 tegutsema hakkas, ja et alates sellest kuupäevast tuli vaidlusalust abi pidada olemasolevaks abiks.

- 165 Lisaks, kohtuasjas T-50/06 RENV II heidab Iirimaa sisuliselt komisjonile ette seda, et ta rikkus olemasolevaid abikavasid puudutavaid menetlusnorme, nagu need on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18, kuna vaidlustatud otsuses kohustas ta vaidlusaluse abi tagasiulatuvalt tagasi nõudma, arvestamata seda, et olemasolevate abikavade pideva järelevalve raames oli tal üksnes õigus näha ette selle abi tühistamine või muutmine tema kindlaksmääratud tähtaja jooksul.
- 166 Sellega seoses tugineb Iirimaa esiteks asjaolule, et nagu doktriin kinnitab, on aegumine toimunud pärast aegumistähtaja möödumist, kui nagu käesolevas asjas abi tunnused ei ole selle tähtaja jooksul muutunud. Teiseks viitab ta kohustusele kvalifitseerida igasugune riigiabi kas „olemasolevaks“ abiks või „uueks“ abiks määruse nr 659/1999 artikli 15 tähenduses, kuna määruses nr 659/1999 ei ole ette nähtud „osaliselt olemasoleva ja osaliselt uue“ abi mõistet. Kolmandaks viitab ta kohtupraktikale, millest nähtub, et aegumistähtaja eesmärk on eelkõige kaitsta teatud huvitatud osapoolte, sh asjassepuutuva liikmesriigi ja abisaaja õigusi ning huve. Neljandaks viitab ta sellele, et 17. juuli 2000. aasta kiri, mis koostati pärast määruse nr 659/1999 artikli 15 lõikes 3 ette nähtud aegumistähtaja möödumist, ei peatanud aegumistähtaja kulgemist. Viiendaks viitab ta määruses nr 659/1999 esinevale mõistele „olemasolev abi“, mis ei puuduta ainult teatud kuupäeval tegelikult saadud rahalist kasu, vaid hõlmab ka abikavasid. Lisaks heidab Iirimaa sisuliselt komisjonile ette seda, et ta rikkus olemasolevaid abikavasid puudutavaid menetlusnorme, nagu need on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18, kuna ta kohustas vaidlustatud otsuses vaidlusalust abi tagasiulatuvalt tagasi nõudma, võtmata arvesse seda, et olemasolevate abikavade pideva järelevalve raames oli tal üksnes õigus näha ette selle abi tühistamine või muutmine tema kindlaksmääratud tähtaja jooksul.
- 167 Esiteks, AAL väidab, et vaidlustatud otsuses määruse nr 659/1999 artiklile 15 antud komisjoni tõlgendus, mille kohaselt peetakse olemasolevaks abiks ainult seda osa vaidlusaluse maksuvabastuse alusel antud abist, mille suhtes on aegumistähtaeg möödunud, on vastuolus õiguskindluse põhimõttega. Teiseks väidab ta, et komisjon ei saanud esimest korda kostja vastuses tugineda sellele, et vaidlusalune maksuvabastus oli pigem abikava, mitte üksikabi, mida talle anti järjest iga kord kui ta vaidlusaluse maksuvabastuse alusel vabastati mõne tolliprotseduuri raames aktsiisist. Kolmandaks tugineb ta määruse nr 659/1999 artikli 15 lõikes 3 esinevale sõnale „loetakse“, millest võib käesolevas asjas järeldada, et üksikabi loetakse olemasolevaks abiks alates abi esmakordsel andmisel 1983. aastal kulgema hakanud kümneaastase tähtaja möödumisest.
- 168 Komisjon palub esimeste väidete kõnealused osad põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 169 Osas, milles hagejad viitavad määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti iv rikkumisele, tuleb märkida, et vastavalt eespool punktis 140 viidatud kohtupraktikale oli see säte jõus ajal, mil komisjon võttis seisukoha vaidlusaluse abi kohta, mistõttu on see käesolevas asjas kohaldatav.
- 170 Selle sätte kohaselt tuleb „olemasolevaks abiks“ kvalifitseerida „abi, mida peetakse olemasolevaks abiks vastavalt artiklile 15“.
- 171 Määruse nr 659/1999 artiklis 15 on sätestatud:
- „1. Komisjonil on õigus abi tagasi nõuda kümne aasta jooksul.
 2. Tähtaja kulg algab päevast, mil abisaajale antakse ebaseaduslikku abi kas individuaalse abina või abikava raames. Igasugune komisjonipoolne või komisjoni nõudmise peale liikmesriigipoolne ebaseadusliku abiga seotud tegevus katkestab nimetatud tähtaja kulgemise. Katkenud aegumistähtaja kulg algab iga kord uuesti. Tähtaja kulg peatub ajaks, mil komisjoni otsus on arutusel Euroopa Ühenduste Kohtus.
 3. Abi, mille suhtes aegumistähtaeg on möödunud, loetakse olemasolevaks abiks.“

- 172 Nagu nähtub määruse nr 659/1999 põhjendusest 14, on sama määruse artiklis 15 kehtestatud aegumistähtaja eesmärk eelkõige kaitsta teatud huvitatud osapooli, kelle hulgas on asjassepuutuv liikmesriik ja abisaaja (kohtuotsus, 6.10.2005, Scott vs. komisjon, C-276/03 P, EKL, EU:C:2005:590, punkt 30).
- 173 Kõigepealt tuleb märkida, et määruse nr 659/1999 artikkel 15 on menetlusnorm, mis vastavalt eespool punktis 141 viidatud kohtupraktikale on kohaldatav alates selle jõustumisest, st käesolevas asjas 16. aprillist 1999. Ent kuivõrd erinevalt määruse nr 659/1999 artikli 11 lõike 2 viimasest lõigust ei sisalda selle määruse artikkel 15 mingit üleminekusätet selle ajalise kohaldamisega seoses, tuleb leida, et see on kohaldatav kõikidele ametlikele uurimismenetlustele, mis on 16. aprillil 1999 pooleli või mis algatatakse alates sellest kuupäevast (vt selle kohta kohtuotsus, 28.11.2008, Hotel Cipriani jt vs. komisjon, T-254/00, T-270/00 ja T-277/00, EKL, EU:T:2008:537, punkt 357). Sellest tuleneb, et kuigi abi anti määruse nr 659/1999 artikli 15 jõustumisest varasemal kuupäeval, algab selle alusel siiski selles artiklis ette nähtud kümneaastane aegumistähtaeg kulgema, kui selle abi tagasinõudmise otsus tehakse pärast selle artikli jõustumist nagu käesolevas asjas.
- 174 Käesolevas asjas väidavad hagejad sisuliselt, et komisjon rikkus õigusnormi, kui leidis, et vaidlusalune abi on uus abi, kuigi alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 68 oli ta järeldanud, et vaidlusaluse maksuvabastuse alusel antud abi peeti olemasolevaks abiks vastavalt määruse nr 659/1999 artiklile 15 sama määruse artikli 1 punkti b alapunkti iv tähenduses 17. juulist 1990 varasema ajavahemiku osas ja kuigi määruse nr 659/1999 artiklis 15 ette nähtud aegumistähtaega tuli kohaldada ka vaidlusaluse abi suhtes.
- 175 Alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 68 märkis komisjon järgmist:
- „[Abi] ei saa [...] määruse (EÜ) nr 659/1999 artikli 15 kohaselt ainult osaliselt olemasolevaks abiks lugeda. Nimetatud artikkel annab komisjonile õiguse abi tagasi nõuda 10-aastase tähtaja vältel alates päevast, mil ebaseaduslik abi anti. [...] Iirimaa puhul on tähtaja arvestamine katkestatud komisjoni 17. juuli 2000. aasta kirjuga. See tähendab, et olemasolevaks abiks saab lugeda ainult Iirimaa maksuvabastust kuni 17. juulini 1990. aastal.“
- 176 Alumiiniumoksiid I otsuse eespool viidatud põhjendusest nähtub, et komisjon asus selles seisukohale, et 17. juulist 1990 varasema ajavahemiku osas loeti vaidlusalust vabastust olemasolevaks abiks vastavalt määruse nr 659/1999 artiklile 15 sama määruse artikli 1 punkti b alapunkti iv tähenduses.
- 177 Oma menetluskirjanduses väidab komisjon, et see lahendus on põhjendatud lähtuvalt asjaolust, et vaidlusalune maksuvabastus on „abikava“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti d tähenduses ja et vastavalt sama määruse artiklile 15 hakkas aegumistähtaeg kulgema alles päevast, mil AAL-ile selle kava raames ebaseaduslikku abi tegelikult anti.
- 178 Määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti d kohaselt on „abikava [...] mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse ilma edasiste rakendusmeetmeteta anda individuaalset abi õigusaktis üldiselt ja abstraktselt määratletud ettevõtjatele, ja mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse anda eriprojektiga sidumata abi ühele või mitmele ettevõtjale määramata ajaks ja/või määramata ulatuses“. Selle sättega kodifitseeritakse varasem kohtupraktika, seda täpsustades (vt selle kohta kohtuotsus, 5.6.1996, Kahn Scheepvaart vs. komisjon, T-398/94, EKL, EU:T:1996:73, punktid 41 ja 49).
- 179 Käesolevas asjas ei ole vaidlust selles, et vaidlusalune maksuvabastus kehtestati Iiri õiguses 1983. aasta määrusega, mis jõustus 13. mail 1983. Selle määruse alusel vähendatakse alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatavatele mineraalõliledele kohaldatavat aktsiisi selle aktsiisiga võrdses summas, mis praktikas tähendab sellest maksust vabastamise kehtestamist. Isegi nõukogu heakskiitvates otsustes kehtestatud vaidlusaluse maksuvabastuse täpseid geograafilisi ja ajalisi tingimusi arvesse võttes (vt selle kohta kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 27 eespool, EU:C:2013:812, punkt 50) vastab see meede

„abikavale“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti d tähenduses, vastupidi AAL-i väidetule, kuna abisaajad on üldiselt ja abstraktselt määratletud sisuliselt kui alumiiniumoksiiditootjad ja kuna neile antava abi suurus on kindlaks määramata.

180 Seoses AAL-i kaebusega selle üle, et komisjon asus esimest korda kostja vastuses seisukohale, et vaidlusalune maksuvabastus on abikava, mitte üksikabi, piisab, kui tõdeda, et selle kaebuse aluseks on eeldus, et vaidlustatud otsuses välistatakse, et vaidlusalune maksuvabastus võidakse kvalifitseerida „abikavaks“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti d tähenduses. Kuid AAL ei esita selle eelduse toetuseks ühtegi asjaolu. Seega tuleb käesolev argument tagasi lükata.

181 Nagu komisjon õigesti märgib, nähtub määruse nr 659/1999 artikli 15 lõikest 2, et abikavade puhul algab aegumistähtaaja kulg päevast, mil abisaajale antakse ebaseaduslikku abi, mis käesolevas asjas vastab igale korrale, mil AAL importis või kui talle tarniti rafineerimistehasest või laost tema Shannoni piirkonnas asuvas tehases alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutavaid mineraalõlisid. Nimelt sai AAL praktikas vaidlusalust maksuvabastust ja talle anti selle alusel üksikabi iga sellise toimingu puhul (vt kohtuotsus Hotel Cipriani jt vs. komisjon, punkt 173 eespool, EU:T:2008:537, punkt 364 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega, vastupidi hagejate väidetule hakkas määruse nr 659/1999 artiklis 15 ette nähtud aegumistähtaeg kulgema vaidlusalusele maksuvabastusele vastava abikava raames antud iga abi suhtes abi andmise kuupäevast alates (vt selle kohta kohtuotsus, 8.12.2011, France Télécom vs. komisjon, C-81/10 P, EKL, EU:C:2011:811, punkt 84).

182 Määruse nr 659/1999 artikli 15 seda tõlgendust, mis puudutab aegumistähtaaja kulgema hakkamise hetke (*dies a quo*) abikava raames antud abi puhul, ei sea kahtluse alla kohtuotsus Scott vs. komisjon, punkt 172 eespool (EU:C:2005:590), millele Iirimaa viitas kohtuasjas T-50/06 RENV II ja mis puudutas üksikabi puhul vaid küsimust, kas selles artiklis ette nähtud aegumistähtaaja katkemine sõltub abisaajale aegumist katkestava toimingu teatavakstegemise tingimusest.

183 Lisaks, määruse nr 659/1999 artiklis 15 ette nähtud aegumistähtaaja katkestas vaidlusaluse maksuvabastuse suhtes komisjoni 17. juuli 2000. aasta kiri.

184 Komisjon märkis selles kontekstis põhjendatult alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 68, et määruse nr 659/1999 artiklis 15 ette nähtud aegumistähtaeg oli möödunud üksnes maksuvabastuse suhtes, mida anti enne 17. juulit 1990, ja et järelikult ei olnud pärast seda kuupäeva antud vaidlusalust abi võimalik pidada olemasolevaks abiks määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti iv tähenduses koosmõjus sama määruse artikli 15 lõikega 3. Samuti ei rikkunud ta seda abi tagasiulatuvat 3. veebruarist 2002 tagasi nõudma kohustades olemasolevate abikavade menetlust, nagu see on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18, sest see menetlus ei olnud kõnealuse abi suhtes kohaldatav.

185 Järelikult tuleb kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teine osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmas osa põhjendamatus tõttu tagasi lükata.

Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmas osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimene osa, et sisuliselt on rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis i kodifitseeritud eeskirja

186 Hageja väidavad sisuliselt, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis i kodifitseeritud eeskirja, kuna vaidlusaluse abi kvalifitseerimisel uueks abiks EÜ artikli 88 lõike 3 tähenduses ei võtnud ta arvesse seda, et enne Euroopa Majandusühendusega (EMÜ) ühinemist 1. jaanuaril 1973 oli Iirimaa Alcani suhtes võtnud õiguslikult siduva kohustuse seoses vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamisega

alumiiniumoksiiditehase käitamise raames, mille ta rajas Shannoni piirkonnas ja võõrandas seejärel AAL-ile, mistõttu oli vaidlusalune abi antud enne, kui EMÜ asutamisleping tema territooriumil jõustus.

- 187 Sellega seoses tugineb Iirimaa esiteks alates 1970. aastast Alcaniga vahetatud kirjades formaliseeritud kohustusele, mille kohaselt ei tule mingit maksu maksta alumiiniumoksiidi tootmises kasutatavate toormaterjalidelt tehases, mille ta kavatses ehitada Shannoni piirkonnas. Teiseks viitab ta selle kohustuse õiguslikule siduvusele Iiri õiguses, nagu on kinnitanud nii Iirimaa valitsuse õigusnõustajad kui ka Attorney General 1981. aastal. Kolmandaks viitab ta sellele, et komisjon ei ole läbi viinud põhjalikku uurimist selle kohustuse laadi kohta Iiri õiguses. Neljandaks viitab ta 6. mai 1983. aasta kirja sisule, milles ta kunagi ei möönnud, et vaidlusalune abi ei ole olemasolev abi, vaid üksnes vastas komisjoni ettepanekule käsitleda 1983. aasta jaanuari kirja vaidlusaluse maksuvabastuse rakendamisest teatamiseks. Viiendaks tugineb ta sellele, et tähtsust ei oma asjaolu, et 1983. aasta määrus võeti vastu pärast seda, kui EMÜ asutamisleping tema territooriumil jõustus, kuna selle määrusega üksnes rakendati formaalselt enne selle jõustumist Alcani suhtes võetud õiguslikult siduvat kohustust ja et selle kohustuse võtmise ajal oli seadus, mis võimaldas ministril seda määrust anda, juba jõus.
- 188 Esiteks tugineb AAL õiguslikult siduvale kohustusele, mille Iirimaa oli 1970. aasta aprillis Alcani suhtes võtnud ja mille kohaselt ei tule mingit maksu maksta alumiiniumoksiidi tootmises kasutatavate toormaterjalidelt tehases, mille ehitamine oli kavandatud Shannoni piirkonnas; selle õigusliku kohustuse olemasolu kinnitati Alcanile kirjaga, mille Iirimaa saatis komisjonile 28. jaanuaril 1983. Teiseks viitab ta seisukohale, mida Iirimaa pidevalt kinnitab, sh 6. mai 1983. aasta kirjas, ja mille kohaselt oli vaidlusalune maksuvabastus abi, millest ei tule teatada, kuna see oli olemas juba tema ühinemise ajal EMÜ-ga ja üksnes mille rakendamisest teatati komisjonile 1983. aastal. Kolmandaks viitab ta sellele, et tähtsust ei oma konkreetselt kohaldatav maksukord, sest abi seisnes üldises vabastuses siseriiklikust maksust edasiseks töötlemiseks kasutatavalt toorainelt. Neljandaks viitab ta Iiri seadusandliku menetluse laadile, kus minister otsustab määrusandlikul teel ja parlament kinnitab seejärel reguleeriva meetme seadusandlikul teel.
- 189 Komisjon palub tagasi lükata kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmanda osa, kuna see on põhimõtte *nemo potest venire contra factum proprium* alusel vastuvõetamatu, sest Iirimaa võttis haldusmenetluses vastupidise seisukoha. Igal juhul ei ole kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmas osa põhjendatud. Veel palub komisjon põhjendamatus tõttu tagasi lükata kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimese osa.
- 190 Kõigepealt tuleb osas, milles hagejad tuginevad formaalselt määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti i rikkumisele, märkida, et vastavalt eespool punktis 140 meenutatud kohtupraktikale oli ajal, mil komisjon otsustas vaidlusaluse abi üle, määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkt i jõus, mistõttu on see käesolevas asjas kohaldatav.
- 191 Viimati nimetatud sätte kohaselt võib „olemasolevaks abiks“ kvalifitseerida „abi, mis enne asutamislepingu jõustumist oli olemas vastavates liikmesriikides, see tähendab abikavad ja individuaalne abi, mis kehtisid enne ja mida kohaldatakse ka pärast asutamislepingu jõustumist“.
- 192 Esiteks tuleb seoses kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmanda osa vastu komisjoni esitatud läbivaatamist takistava asjaoluga meelde tuletada, et vastavalt põhimõttele *nemo potest venire contra factum proprium* ei saa keegi vastu vaielda millelegi, mida ta on varem tunnistanud (vt selle kohta analoogia alusel kohtumäärus, 13.2.2014, *Marszałkowski vs. Siseturu Ühtlustamise Amet*, C-177/13 P, EU:C:2014:183, punktid 73 ja 74 ning seal viidatud kohtupraktika).

- 193 Eeldades, et komisjonil on õigus tugineda põhimõttele *nemo potest venire contra factum proprium* seoses haldusmenetluses esialgu esitatud kinnitustega, tuleb käesolevas asjas kontrollida, kas Iirimaa mõonis selles menetluses, et ta ei ole enne EMÜ-ga ühinemist 1. jaanuaril 1973 vaidlusalust abi andnud.
- 194 Iirimaa teatas 6. mai 1983. aasta kirjas, et komisjoni 22. märtsi 1983. aasta kirjas esitatud argumentide alusel, mis puudutasid kohustusi, mille ta oli Alcani suhtes võtnud, võis ta tunnistada, et nende kohustuste rakendamisest tuleb vastavalt EÜ artikli 93 lõikele 3 teatada ning palus seega käsitleda oma 28. jaanuari 1983. aasta kirja sellise teatamisena. Alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduse 65 viimases lauses märkis komisjon seega, et oma 6. mai 1983. aasta kirjas oli Iirimaa nõustunud tema argumentidega, mille kohaselt tuli vaidlusalusest abist teatada, mis tähendab, et tegemist ei olnud olemasoleva abiga, vaid uue abiga määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti c tähenduses, kuna ainult uue abi suhtes kehtib EÜ asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 ette nähtud teatamiskohustus (kohtuotsus Piaggio, punkt 154 eespool, EU:C:1999:313, punkt 48).
- 195 Kuid nagu nähtub vaidlustatud otsuse põhjendusest 53, meenutas Iirimaa ametlikus uurimismenetluses vaidlusaluse maksuvabastuse arengulugu ning jäi selle juurde, et see tuleb kvalifitseerida olemasolevaks abiks.
- 196 On tõsi, et komisjonile saadetud AAL-i 1. märtsi 2002. aasta kirjas piirdus see vaidlustamine küsimusega, kas vaidlusalune maksuvabastus, mis oli alguses uus abi, ei olnud pärast komisjonile teatamist muutunud olemasolevaks abiks vastavalt kohtupraktikale Lorenz, mis seejärel kodifitseeriti määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis iii (vt punktid 135 ja 136 eespool). Nimelt märkis AAL oma kirjas, et „Iirimaa asutused teatasid maksuvabastusest kui riigiabist mais 1983 ning see muutus olemasolevaks abiks riigiabi valdkonna eeskirjade tähenduses“.
- 197 Ent vaidlustatud otsuse põhjenduses 13 viidatud ja Üldkohtu kirjalike küsimuste vastuse koopias esitatud 8. jaanuari 2002. aasta kirja punktis 3.1 jäi Iirimaa selle juurde, et ta pidas „kõnealust abi ametiasutuste poolt lubatuks 1970. aastal, enne Iirimaa ühinemist EMÜ-ga, ning olemasolevaks alates aastast 1982“. Lisaks, vaidlustatud otsuse põhjenduses 13 viidatud ja Üldkohtu kirjalike küsimuste vastuse koopias esitatud 26. aprilli 2002. aasta kirja lisas esitas Iirimaa komisjoni nõudmisel kõik dokumendid, mis näitavad, et Iirimaa andis vaidlusalust abi enne EMÜ-ga ühinemist.
- 198 Toimiku materjalide uurimisel nähtub seega, et pärast komisjonile maksuvabastusest teatamist väitis Iirimaa haldusmenetluses endiselt seda, et ta andis vaidlusalust abi enne EMÜ-ga ühinemist, millest tulenevalt komisjon seda küsimust käsitles.
- 199 Isegi kui Iirimaa vastas jaatavalt komisjoni ettepanekule käsitleda 1983. aasta jaanuari kirja vaidlusaluse maksuvabastuse rakendamisest teatamisena, ei ole sellises kontekstis võimalik nentida, et kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmanda osa raames vaidles Iirimaa vastu faktilistele ja õiguslikele asjaoludele, mida ta eelnevalt haldusmenetluses mõonis.
- 200 Järelikult tuleb tõdeda, et komisjoni kinnitusel, mille kohaselt mõonis Iirimaa haldusmenetluses seda, et ta ei andnud vaidlusalust abi enne EMÜ-ga ühinemist 1. jaanuaril 1973, puudub faktiline alus, ja seetõttu tuleb tagasi lükata asja läbivaatamist takistav asjaolu, mille komisjon esitas põhimõtte *nemo potest venire contra factum proprium* alusel.
- 201 Teiseks, kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmanda osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimese osa põhjendatuse küsimuses tuleb meenutada, et abikava kvalifitseerimiseks „olemasolevaks abiks“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti i tähenduses peab see olema mitte ainult enne liikmesriigi EMÜ-ga ühinemist antud, st et pädev riigiasutus on kohustunud õiguslikult siduva aktiga selle kava

alusel abi andma (vt selle kohta kohtuotsus, 14.1.2004, *Fleuren Compost vs. komisjon*, T-109/01, EKL, EU:T:2004:4, punktid 73 ja 74), vaid ka seda rakendanud, st selle kava raames on teatavat abi tegelikult ka antud.

- 202 Käesolevas asjas on pooled üksmeelil selles, et vaidlusalust maksuvabastust, mis hagejate sõnul tuleneb kohustusest, mille Iirimaa võttis Alcani ees enne EMÜ-ga ühinemist 1. jaanuaril 1973, rakendati igal juhul alles 1983. aastast ehk kaua aega pärast kõnealust ühinemist. Kui hagejatele selle kohta kohtuistungil küsimusi esitati, ei olnud nad suutelised tõendama, et käesolevas asjas oli täidetud tingimus, mis puudutab kõnealuse abikava rakendamist enne asjassepuutuva liikmesriigi ühinemist EMÜ-ga ja mis on vajalik, et seda abikava saaks kvalifitseerida „olemasolevaks abiks“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti i tähenduses.
- 203 Seega, ilma et oleks vaja kontrollida, kas – nagu väidavad hagejad – enne EMÜ-ga ühinemist oli Iirimaa võtnud Alcani suhtes õiguslikult siduva kohustuse seoses vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamisega alumiiniumoksiiditehase käitamise raames, mille oli Alcan rajanud Shannoni piirkonnas ja mis võõrandati AAL-ile, on võimalik tõdeda, et käesolevas asjas ei ole täidetud üks tingimus, mis on vajalik vaidlusaluse maksuvabastuse kvalifitseerimiseks „olemasolevaks abiks“ määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti i tähenduses. Järelikult tuleb kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmas osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimene osa tagasi lükata.
- 204 Kuna kõik käesolevate hagide põhjendamiseks esitatud esimeste väidete raames esitatud osad on seega tagasi lükatud, tuleb need väited tervikuna tagasi lükata.

Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, ning kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljas väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid

- 205 Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmandas väites kinnitab Iirimaa, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, kui leidis, et AAL-i õiguspärane ootus, et väidetavalt antud abi on seaduslik, lõppes 2. veebruaril 2002 ehk ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamise päeval. Sellega seoses tugineb ta kõigepealt sellele, et AAL-il võis olla õiguspärane ootus sellele, et vaidlusalune abi kvalifitseeritakse olemasolevaks abiks. Esiteks tugineb ta alumiiniumoksiid I otsuse vastuolulisusele, kuna selle põhjendustes 68 ja 104 järeldatakse, et vaidlusalune abi on enne 17. juulit 1990 antud abi osas olemasolev abi, märkides samas, et see on uus abi, mis on suures osas ühisturuga kokkusobimatu EÜ artikli 87 lõike 3 tähenduses. Teiseks viitab ta komisjoni veale, mis seisneb esiteks selles, et ta ei kvalifitseerinud vaidlusalust abi olemasolevaks abiks, teiseks selles, et ta ei kohaldanud käesolevas asjas olemasolevaid abikavasid puudutatavat menetlust, nagu see on kodifitseeritud määruses nr 659/1999, ning kolmandaks selles, et ta viivitas selle otsustamisega, et vaidlusalune abi oli ühisturuga kokkusobimatu EÜ artikli 87 lõike 3 tähenduses, sest vaidlustatud otsus võeti vastu enam kui 43 kuud pärast seda, kui komisjon sai 2002. aasta aprillis tema vastuse selle institutsiooni saadetud täiendava teabe taotlusele. Edasi, Iirimaa väidab, et komisjon ei saanud endale võtta õigust või pädevust otsustada vaidlustatud otsuses seda, millal ta tekitas ja seejärel lõpetas AAL-i õiguspärase ootuse väidetavalt antud abi seaduslikkuse suhtes. Lõpuks leiab Iirimaa, et temal ja AAL-il oli õigus tugineda otsusele 2001/224, mis lubas tal jätkata vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamist kuni 31. detsembrini 2006.
- 206 Repliigis väidab Iirimaa, et arvestades määruse nr 659/1999 artikli 7 lõiget 6, milles on sätestatud, et komisjon püüab oma võimaluste piires otsuse vastu võtta 18 kuu jooksul, õigluse põhimõtet ja asjaolu, et komisjon võttis endale õiguse ise otsustada AAL-i õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte kohaldamise üle, peab abi tagasinõudmine olema piiratud alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisele eelnenud 18 kuuga. Veel tuleb arvesse võtta seda, et komisjon edastas AAL-i suhtes vastakaid signaale, ja seda, et viimane ei olnud suuteline piirama oma kahjumit selle abi tagasinõudmise korral, mis väidetavalt anti

alates 3. veebruarist 2002. Viimaseks tuleb arvesse võtta seda, et komisjon ei võtnud määruse nr 659/1999 artikli 11 lõike 1 alusel vastu vaidlusaluse abi maksmise peatamise korraldust ega üritanud seega vähendada abi mõju ühisturule.

207 Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljandas väites kinnitab AAL, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid. Väide koosneb kahest osast, millest teine on täiendavate argumentide alusel vaid esimese jätk.

208 Neljanda väite esimeses osas väidab AAL, et komisjon rikkus vaidlustatud otsuses õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid, eelkõige siis, kui ta kohustas vaidlusalust abi tagasi nõudma alumiiniumoksiid I otsuse põhjendustes 98 ja 99 esitatud põhjustel, et esiteks ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamine lõpetas tema õiguspärase ootuse vaidlusaluse abi seaduslikkuse suhtes ja et teiseks õiguskindluse põhimõte ei olnud enam kohaldatav hetkel, mil ta tõi selgust olukorda, mis varem oli ebaselge. Ta leiab, et käesolevas asjas esinevad erandlikud asjaolud, mis vastavalt kohtupraktikale lubavad tal tugineda õiguspärasele ootusele selle suhtes, et vaidlusalune abi anti otsuse 2001/224 alusel seaduslikult ja seda ei nõuta tagasi, ning selle suhtes, et vaidlusalust maksuvabastust võidi vastavalt sellele otsusele seaduslikult kohaldada kuni 31. detsembrini 2006 ja seda isegi pärast ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamist. Selle avaldamisega ei lõpetatud ebaselget olukorda vaidlusaluse maksuvabastuse seaduslikkuse küsimuses. Sellega seoses viitab AAL esiteks sellele, et komisjonile teatati vaidlusalusest maksuvabastusest 1983. aastal ja et komisjon hoidus tegutsemast või vaikis 17 aastat. Teiseks viitab ta komisjoni ettepanekul nõukogu ühehäälselt vastu võetud heakskiitvatele otsustele, millest tulenevalt ta uskus, et vaidlusalune abi oli seaduslik, kuna need otsused tuvastasid selle või põhinesid eeldusel, et vaidlusalune maksuvabastus ei toonud kaasa konkurentsimoonusi ja lubasid Iirimaal kohaldada vaidlusalust maksuvabastust viimati kuni 2006. aastani. Kolmandaks tugineb ta 1999. aasta novembri nõukogu heakskiitva otsuse ettepanekule, millest nähtub komisjoni kavatsus saavutada lõpuks vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamise loa tühistamine, mitte selle vabastuse alusel antud abi tagasinõudmine kogu ajavahemiku jooksul, mil nõukogu oli seda lubanud. Neljandaks tugineb ta ootusele, et Iirimaa täidab oma kohustusi vastavalt riigiabi valdkonna eeskirjadele. Viieandaks viitab ta ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamisele, mis väljendas üksnes komisjoni kahtlusi vaidlusaluse abi ühisturuga kokkusobivuse küsimuses ega seadnud kahtluse alla tema õiguspärasest ootusest otsuse 2001/224 alusel, et igal juhul ei nõuta kuni 2006. aastani antud abi tagasi. Kuuendaks viitab ta oma ootusele sellesse, et ametliku uurimismenetluse tulemusel ei tehta riigiabi valdkonnas negatiivset otsust. Seitsmendaks tugineb ta komisjoni viivitusele alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisel, mis võeti vastu hea halduse ja õiguskindluse põhimõtetega vastu rohkem kui 43 kuud pärast seda, kui komisjon sai 2002. aasta aprillis Iirimaa vastuse täiendava teabe taotlusele, mille see institutsioon oli saatnud; see muutis kindlamaks tema õiguspärase ootuse, et vaidlusalust abi ei nõuta tagasi. Kaheksandaks viitab ta komisjoni käitumisele nõukogu poolt direktiivi 2003/96 vastuvõtmisel, eelkõige tema 27. oktoobri 2003. aasta pressiteatele, milles tervitati selle vastuvõtmist; see toetas tema õiguspärasest ootusest sellesse, et vaidlusalune abi on riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohalt seaduslik. Üheksandaks mainib ta seda, et komisjon ei andnud Iirimaale korraldust peatada väidetavalt antud ebaseadusliku abi maksmine kuni ta teeb määruse nr 659/1999 artikli 11 lõike 1 alusel otsuse selle kokkusobivuse kohta ühisturuga. Kümneandaks viitab ta olulistele pikaajalistele investeeringutele, mida ta tegi heauskselt 2003. aasta sügisel ja mis seisnevad ühelt poolt soojuse ja elektri koostootmisjaama ehitamisega maksumusega ligikaudu 100 miljonit eurot ning teiselt poolt 70 miljoni euro suuruses investeeringus, et suurendada oma tootmisvõimsust õiguspärase ootuse alusel, mis tal oli selle suhtes, et vaidlusalust maksuvabastust kohaldatakse kuni 31. detsembrini 2006, või vähemalt selle suhtes, et kuni selle kuupäevani antud abi ei nõuta tagasi.

209 Komisjon palub need väited põhjendamatusena tõttu tagasi lükata.

- 210 Kõigepealt tuleb märkida, et osas, milles kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljanda väite esimeses osas esitab AAL argumendi õiguskindluse põhimõtte rikkumise kohta, kattub see osa sama hagi põhjendamiseks esitatud teise väite raames esitatud argumendiga, mis on samuti õiguskindluse põhimõtte rikkumise kohta.
- 211 Ent eespool punktides 59 ja 61–74 esitatud põhjustel tuleb see argument põhjendamatause tõttu tagasi lükata.
- 212 Ülejäänud osas puudutavad kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljas väide küsimust, kas vaidlustatud otsuses vaidlusaluse abi tagastamist nõudes läks komisjon vastuolli õiguspärase ootuse kaitse põhimõttega.
- 213 Sellega seoses tuleb kõigepealt meenutada, et õiguspärase ootuse põhimõtte, mis on liidu õiguse aluspõhimõtte (kohtuotsus, 14.10.1999, *Atlanta vs. Euroopa Ühendus*, C-104/97 P, EKL, EU:C:1999:498, punkt 52) võimaldab sellele tugineda igal ettevõtjal, kelles on institutsioon tekitanud põhjendatud lootusi (kohtuotsused, 11.3.1987, *Van den Bergh en Jurgens ja Van Dijk Food Products (Lopik) vs. EMÜ*, 265/85, EKL, EU:C:1987:121, punkt 44; 24.3.2011, *ISD Polska jt vs. komisjon*, C-369/09 P, EKL, EU:C:2011:175, punkt 123, ja 27.9.2012, *Producteurs de légumes de France vs. komisjon*, T-328/09, EU:T:2012:498, punkt 18). Kui ettevaatlik ja arukas majandustegevuses osaleja on aga võimeline ette nägema, et institutsioonid võtavad liidu meetme, mis võib tema huve puudutada, ei saa ta selle meetme võtmise korral sellele põhimõttele tugineda (kohtuotsused, 1.2.1978, *Lührs*, 78/77, EKL, EU:C:1978:20, punkt 6, ja 25.3.2009, *Alcoa Trasformazioni vs. komisjon*, T-332/06, EU:T:2009:79, punkt 102). Õigus tugineda õiguspärase ootuse kaitsele eeldab seda, et täidetud on kolm tingimust. Esiteks peavad ametiasutused olema andnud isikule pädevatest ja usaldusväärsetest allikatest pärit täpseid, tingimusteta ja ühtlangevaid kinnitusi. Teiseks peavad need kinnitused olema sellised, et isikul, kellele need on antud, tekib õiguspärane ootus. Kolmandaks peavad antud kinnitused olema kooskõlas kohaldatavate õigusnormidega (vt kohtuotsus *Producteurs de légumes de France vs. komisjon*, eespool viidatud, EU:T:2012:498, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 214 Seejärel tuleb täpsemalt seoses õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte kohaldatavusega riigiabi valdkonnas meenutada, et liikmesriik, kelle ametiasutused on abi andmisel rikkunud EÜ artiklis 88 ette nähtud menetlusnorme, võib tugineda abi saanud ettevõtja õiguspärasele ootusele, et vaidlustada liidu kohtus komisjoni otsuse kehtivus, millega teda kohustati abi tagasi nõudma, mitte aga selleks, et vabaneda kohustusest võtta meetmeid, mis on vajalikud, et täita komisjoni otsust (vt kohtuotsus, 14.1.1997, *Hispaania vs. komisjon*, C-169/95, EKL, EU:C:1997:10, punktid 48 ja 49 ning seal viidatud kohtupraktika). Veel nähtub kohtupraktikast, et arvestades teatamiskohustuse kesksel rolli, et komisjoni poolt riigiabi suhtes läbiviidav kohustuslik kontroll oleks tõhus, siis võivad abisaajad tugineda õiguspärasele ootusele, et abi on seaduslik, põhimõtteliselt vaid juhul, kui abi andmisel on järgitud EÜ artiklis 88 ette nähtud menetlust, ja hoolas ettevõtja peab suutma üldjuhul kindlaks teha, kas seda menetlust järgiti. Eriti juhul, kui abi antakse vastavalt kohtupraktikas *Lorenz* nõutule (vt punktid 154 ja 156–158 eespool) komisjonile eelnevalt teatamata, mistõttu see on EÜ artikli 88 lõike 3 kohaselt ebaseaduslik, ei saa abisaajal sel juhul olla õiguspärast ootust, et abi on antud seaduslikult (vt selle kohta kohtuotsus *Producteurs de légumes de France vs. komisjon*, punkt 213 eespool, EU:T:2012:498, punktid 20 ja 21 ning seal viidatud kohtupraktika), välja arvatud erandlike asjaolude esinemisel (kohtuotsus, 20.9.1990, *komisjon vs. Saksamaa*, C-5/89, EKL, EU:C:1990:320, punkt 16; vt ka kohtuotsused, 29.4.2004, *Itaalia vs. komisjon*, C-298/00 P, EKL, EU:C:2004:240, punkt 86 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 30.11.2009, *Prantsusmaa vs. komisjon*, T-427/04 ja T-17/05, EKL, EU:T:2009:474, punkt 263 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 215 Veel tuleb meenutada, et mõistliku aja järgimine haldusmenetluse läbiviimisel on liidu õiguse üldpõhimõtte (kohtuotsus, 27.11.2003, *Regione Siciliana vs. komisjon*, T-190/00, EKL, EU:T:2003:316, punkt 136). Lisaks ajendab õiguskindluse tagamise põhinõue, mis välistab võimaluse komisjonil oma volituste teostamist lõpmatuseni edasi lükata, kohut analüüsima, kas haldusmenetlusest ilmneb, et see

- institutsioon on liigselt viivitanud (kohtuotsused, 24.9.2002, Falck ja Acciaierie di Bolzano vs. komisjon, C-74/00 P ja C-75/00 P, EKL, EU:C:2002:524, punktid 140 ja 141, ning Fleuren Compost vs. komisjon, punkt 201 eespool, EU:T:2004:4, punktid 145–147).
- 216 Kui komisjon viivitab otsustamisega, et abi on ebaseaduslik ja tuleb lõpetada ning liikmesriik peab selle tagasi nõudma, võib nimetatud abi saajatel teatud asjaoludel tekkida õiguspärane ootus, mis võib takistada komisjoni kohustamast liikmesriiki abi tagastamist nõuda (kohtuotsus, 24.11.1987, RSV vs. komisjon, 223/85, EKL, EU:C:1987:502, punkt 17).
- 217 Ainuüksi see, et välja arvatud kümneaastane aegumistähtaeg (alates abi andmisest), mille lõppedes ei saa abi tagastamist enam nõuda, ei näe määrus nr 659/1999 ette ühtegi kas või soovituslikku tähtaega, mille jooksul võib komisjon ebaseaduslikku abi uurida, vastavalt selle määruse artikli 13 lõikele 2, milles on sätestatud, et komisjonile ei ole selle määruse artikli 7 lõikes 6 kehtestatud tähtaeg siduv, ei takista liidu kohtul kontrollimast seda, kas kõnealune institutsioon on jätnud mõistliku aja järgimata või on liigselt viivitanud (vt selle kohta analoogia alusel seoses soovitusliku tähtajaga kohtuotsused, 15.6.2005, Regione autonoma della Sardegna vs. komisjon, T-171/02, EKL, EU:T:2005:219, punkt 57, ja 9.9.2009, Diputación Foral de Álava jt, T-230/01–T-232/01 ja T-267/01–T-269/01, EU:T:2009:316, punktid 338 ja 339, ning Diputación Foral de Álava jt vs. komisjon, T-30/01–T-32/01 ja T-86/02–T-88/02, EKL, EU:T:2009:314, punktid 259 ja 260).
- 218 Lõpuks tuleb meenutada, et kohtupraktika kohaselt nõuab õiguskindluse põhimõte, et kui ebakindluse ja ebaselguse tõttu kohaldatavates õigusnormides, millele lisandub komisjoni reaktsiooni kauaaegne puudumine, kuigi ta asjaomasest abist teadis, tekkis ebaselge olukord, mis on vastuolus komisjoni hoolsuskohustusega, peab komisjon sellesse olukorda selgust tooma enne, kui ta võtab meetmeid juba antud abi tagasinõudmiseks (vt selle kohta kohtuotsus, 9.7.1970, komisjon vs. Prantsusmaa, 26/69, EKL, EU:C:1970:67, punktid 28–32).
- 219 Poolte argumente tuleb hinnata eespool punktides 210 ja 218 meenutatud põhimõtetest lähtuvalt.
- 220 Käesolevas asjas on oluline kõigepealt meenutada, et isegi kui eeldada, et komisjonile teatati vaidlusalusest maksuvabastusest 28. jaanuari ja 6. mai 1983. aasta kirjaga, rakendati seda ebaseaduslikult, kuna ei täidetud ühte kohtupraktikast Lorenz tulenevat menetluseeskirja, st seda, mille kohaselt peab liikmesriik komisjonile kavandatava abi rakendamise ette teatama (vt punktid 154 ja 156–158 eespool). Vaidlusalust abi rakendati seega ebaseaduslikult, rikkudes EÜ artikli 88 lõiget 3.
- 221 Edasi, vastupidi hagejate väidetule lõpetas ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse Euroopa Ühenduste Teatajas avaldamine õiguspärase ootuse, mis võis AAL-il olla vaidlusaluse vabastuse seaduslikkuse suhtes, arvestades ebaselget olukorda, mille oli varem tekitanud komisjoni ettepanekul vastu võetud nõukogu heakskiitvate otsuste sõnastus, sh vaidlustatud otsusega hõlmatud ajavahemikul jõus olnud otsuse 2001/224 sõnastusega.
- 222 Kohtuotsuses komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktides 52 ja 53, mis vastavalt Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 teisele lõigule on Üldkohtule siduvad, leidis Euroopa Kohus, et asjaolu, et nõukogu heakskiitvad otsused võeti vastu komisjoni ettepanekul, kes ei teostanud kunagi oma direktiivi 92/81 artikli 8 lõikest 5 või EÜ artiklitest 230 ja 241 tulenevat pädevust, et saavutada heakskiitvate otsuste kehtetuks tunnistamine või muutmine, tuli kokkusobimatu abi tagasinõudmise kohustusega seoses arvesse võtta õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtete seisukohast, nagu komisjon seda tegi alumiiniumoksiid I otsuses, loobudes kohustamast tagasi nõuda abi, mis anti kuni 2. veebruarini 2002, mis on ametliku uurimismenetluse algatamise otsuste Euroopa Ühenduste Teatajas avaldamise kuupäev. See põhjus oli otsustav, et Euroopa Kohus tõdeks kohtuotsuse komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), punktis 54, et selle kohtuotsuse punktides 39–44 esitatud põhjused ei saa õiguslikult toetada Üldkohtu järeldust, mille kohaselt seadis alumiiniumoksiid I otsus kahtluse alla nõukogu heakskiitvate otsuste kehtivuse ja rikkus seega

õiguskindluse ja institutsioonide aktide seaduslikkuse eeldamise põhimõtteid ning järeltule, mille aluseks oli samad põhjused ja mille kohaselt rikkus komisjon kohtuasjas T-62/06 RENV hea halduse põhimõtet.

- 223 Arvestades õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtetest tulenevaid nõudeid, takistas komisjoni ettepanekul vastu võetud nõukogu heakskiitvate otsuste sõnastusega tekitatud ebaselge olukord üksnes selle abi tagasinõudmist, mis oli antud vaidlusaluse maksuvabastuse alusel kuni ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse Euroopa Ühenduste Teatajas avaldamiseni. Alates sellest kuupäevast pidi aga AAL teadma, et kui vaidlusalune abi on riigiabi, peab komisjon seda vastavalt EÜ artiklile 88 lubama.
- 224 Sellest järeltule, et ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamine lõpetas tegelikult õiguspärase ootuse, mis võis AAL-il varem olla vaidlusaluse maksuvabastuse seaduslikkuse suhtes, arvestades komisjoni ettepanekul varem vastu võetud nõukogu heakskiitvaid otsuseid.
- 225 Seega võttis komisjon alumiiniumoksiid I otsuse põhjenduses 98 õigesti arvesse seda, et käesoleval juhul olid asjaolud erandlikud seepärast, et komisjon põhjustas ettepanekute nõukogule esitamisega teatavat ebamäärasust ega hajutanud seda, ning seda, et kuivõrd tal ei olnud võimalik tõendada, kas ja vajaduse korral mis hetkel liikmesriigid eri abisaajaid tema ametliku uurimismenetluse algatamise otsusest tegelikult teavitasi, ei ole välistatud, et abisaajad võisid tugineda õiguspärase ootuse põhimõttele kuni 2. veebruarini 2002, kui tema otsused algatada aktsiisivabastuste suhtes ametlik uurimismenetlus avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas, kusjuures hiljemalt nende avaldamisega kaotati igasugune ebamäärasus, mis oli seotud nõukogu heakskiitvate otsuste sõnastusega, asjaolu suhtes, et komisjon peab kõnealused meetmed EÜ artikli 88 kohaselt heaks kiitma, kui need kujutavad endast riigiabi.
- 226 Hagejate muud argumendid ei sea selle lahenduse põhjendatust kahtluse alla.
- 227 Mis puudutab Iirimaa argumenti, mille kohaselt on alumiiniumoksiid I otsus väidetavalt vastuoluline, kuna selle põhjendustes 68 ja 104 järeldatakse, et vaidlusalune abi on osaliselt olemasolev abi ja osaliselt uus abi, siis tuleb eespool punktides 174–184 juba esitatud põhjustel märkida, et komisjon kohaldas nendes põhjendustes õigesti, mitte sisuliselt vastuoluliselt määruse nr 659/1999 artiklis 15 kehtestatud eeskirja, arvestades vaidlusaluse vabastuse „abikava“ laadi selle määruse artikli 1 punkti d tähenduses.
- 228 Mis puudutab Iirimaa argumenti selle kohta, et väidetavalt tegi komisjon vea, kui ei kvalifitseerinud vaidlusalust abi olemasolevaks abiks ning kui jättis vaidlusaluse maksuvabastuse suhtes kohaldamata olemasolevate abikavade suhtes kohaldatava menetluse, siis tuleb eespool punktides 139–143, 155–162, 190 ja 201–203 esitatud põhjustel tõdeda, et neid asjaolusid arvestades ei teinud komisjon viga, kui jättis vaidlusaluse maksuvabastuse alusel antud vaidlusaluse abi suhtes kohaldamata määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti iii koostoimes kohtupraktikaga Lorenz ja sama määruse artikli 1 punkti b alapunktiga i. Seega tuleb käesolev argument põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.
- 229 Seoses AAL-i argumendiga komisjoni ilmselge tegevusetuse kohta 17 aasta jooksul pärast vaidlusalusest maksuvabastusest teatamist 1983. aastal, tuleb märkida, et kuna – nagu meenutatud otsuse 2001/224 põhjenduses 5 – nõukogu heakskiitvad otsused ei vabastanud Iirimaad kohustusest teatada komisjonile võimalikest riigiabi juhtudest (vt selle kohta kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 27 eespool, EU:C:2013:812, punkt 51) ja kuna pärast teatamist rakendas Iirimaa vaidlusalust maksuvabastust, ilma et ta oleks rakendamise ette teatanud vastavalt kohtupraktikas Lorenz nõutule (vt punkt 220 eespool), ei saa komisjonile ette heita seda, et ta ei võtnud mõistliku aja jooksul alates ühest või teisest nendest sündmustest vastu otsust, võttes seisukoha vaidlusaluse maksuvabastuse kokkusobivuse kohta ühisturuga riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohast. Seega tuleb käesolev argument põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

- 230 Mis puudutab AAL-i argumenti selle kohta, et tal oli ootus, et Iirimaa täidab oma riigiabi valdkonna kohustusi, siis tuleb meelde tuletada, et vaidlusaluse maksuvabastuse seaduslikuks rakendamiseks pidi Iirimaa täitma oma kohustust mitte ainult teatada sellest vabastusest komisjonile EÜ artikli 88 lõike 3 kohaselt, vaid ka selle rakendamisest ette teatama, nagu on nõutud kohtupraktikas Lorenz. Veel tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kuna komisjonil on vastavalt EÜ artiklile 88 kohustus riigiabi kontrollida, võivad abi saavad ettevõtjad reeglina toetuda õiguspärasele ootusele abi seaduslikkusesse üksnes siis, kui abi andmisel on järgitud nimetatud artiklis ette nähtud menetlust. Nimelt peab hoolas ettevõtja suutma tavaliselt kindlaks teha, kas seda menetlust on järgitud (kohtuotsused komisjon *vs.* Saksamaa, punkt 214 eespool, EU:C:1990:320, punkt 14, ja Hispaania *vs.* komisjon, punkt 214 eespool, EU:C:1997:10, punkt 51). Käeolevas asjas pidi AAL seega kontrollima, vajaduse korral komisjoni poole pöördudes, et Iirimaa oli täitnud kõik oma kohustused ja eeskätt kohustuse teatada talle vaidlusaluse maksuvabastuse rakendamisest ette. Seega tuleb käesolev argument põhjendamatu tõttu tagasi lükata.
- 231 Seoses hagejate argumentidega, mis puudutavad komisjoni alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisega viivitamist, tuleb märkida, et kõikidel tagapool punktides 232–255 esitatud põhjustel ei ole see erandlik asjaolu, mis võis AAL-il tekitada õiguspärase ootuse vaidlusaluse abi seaduslikkuse suhtes.
- 232 Esiteks tuleb analüüsida, kas ametliku uurimismenetluse aeg ületas käesolevas asjas mõistliku aja piirid.
- 233 Selles osas tuleb märkida, et kohtuotsuses RSV *vs.* komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502), leidis Euroopa Kohus, et 26 kuu pikkune aeg, mis kulus komisjonil oma otsuse vastuvõtmiseks, ületas mõistliku aja piirid.
- 234 Veel tuleb meelde tuletada, et määruse nr 659/1999 artikli 7 lõike 6 kohaselt on teatatud riigiabi ametliku uurimismenetluse läbiviimise tähtaeg 18 kuud. Kuigi vastavalt määruse nr 659/1999 artikli 13 lõikele 2 ei ole see tähtaeg kohaldatav ebaseadusliku abi suhtes (vt punkt 217 eespool), annab see hea lähtepunkti selle hindamiseks, kas niisuguse ametliku uurimismenetluse kestus, mis nagu käesolevates asjades puudutab ebaseaduslikult rakendatud meetet (vt punkt 220 eespool), on mõistlik.
- 235 Käesolevas asjas tuleb tõdeda, et komisjon palus 17. juulil 2000 Prantsuse Vabariigil, Iirimaa ja Itaalia Vabariigil talle teatada aktsiisivabastustest riigiabialaste normide alusel. Vastused, mis ei olnud teatamised, saabusid 2000. aasta septembris, oktoobris ja detsembris. Seejärel algatas ta ametliku uurimismenetluse 30. oktoobri 2001. aasta otsusega, mis tehti asjaomastele liikmesriikidele teatavaks 5. novembril 2001 ja avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas 2. veebruaril 2002. Seejärel sai ta märkused AAL-ilt (26. veebruari ja 1. märtsi 2002. aasta kiri), Euralluminalt (28. veebruari 2002. aasta kiri), Alcan Inc-ilt (1. märtsi 2002. aasta kiri) ja Euroopa Alumiiniumi Assotsiatsioonilt (26. veebruari 2002. aasta kiri). Märkused edastati Iirimaa, Itaalia Vabariigile ja Prantsuse Vabariigile 26. märtsil 2002. Iirimaa esitas oma märkused ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse kohta 8. jaanuaril 2002. Komisjon palus Iirimaa täiendavat teavet 18. veebruaril 2002, millele ta vastas 26. aprillil 2002, olles palunud vastamistähtaega pikendada. Olles samuti vastamistähtaega palunud pikendada 21. novembril 2001 esitas Prantsuse Vabariik oma märkused algatamise otsuse kohta 12. veebruaril 2002. Itaalia Vabariik esitas oma märkused 6. veebruaril 2002.
- 236 Alumiiniumoksiid I otsus võeti vastu 7. detsembril 2005.
- 237 Seega möödus ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse vastuvõtmisest alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmiseni veidi üle 49 kuu.
- 238 *A priori* näib see aeg, mis on peaaegu kaks korda pikem sellest, mida võeti arvesse kohtuotsuses RSV *vs.* komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502), ja veidi üle kahe korra pikem sellest, mis on ette nähtud määruse nr 659/1999 artikli 7 lõikes 6 ametliku uurimismenetluse läbiviimiseks teatatud riigiabi korral, ebamõistlik. Kohtupraktika kohaselt tuleb siiski kontrollida, ega seda aega põhjenda juhtumi asjaolud.

- 239 Selles osas ei põhjenda komisjoni viidatud asjaolud siiski 49-kuulist uurimisaega.
- 240 See tähtaeg võtab küll arvesse esiteks tähtaega, mis on liikmesriikidele ja abisaajatele antud märkuste esitamiseks, ning teiseks seda, et Prantsuse, Iiri ja Itaalia valitsus palusid komisjonil pikendada ametliku uurimismenetluse raames märkuste ja vastuste esitamiseks ette nähtud tähtaegu. Arvestades tihedat seost, mis käesolevas asjas on aktsiisivabastuste vahel, kuna tegemist on sarnaste meetmetega, mis on lubatud paralleelselt toimunud menetluste tulemusel nõukogu sama otsusega, tuleb arvesse võtta käesolevas asjas aset leidnud kõiki menetlustoiminguid ja eeskätt seda, et Iirimaa vastas 26. aprillil 2002 viimasele komisjoni saadetud täiendava teabe nõudele.
- 241 Ent pärast viimati nimetatud kuupäeva möödus veel veidi üle 43 kuu, enne kui komisjon võttis vastu alumiiniumoksiid I otsuse. Ent niisugune kõnealuste asjade uurimistähtaeg ei ole käesoleva asja asjaoludel põhjendatud, arvestades kõiki asjassepuutuvate riikide ja huvitatud poolte esitatud märkusi.
- 242 Esiteks ei ole tõendatud juhtumite keerukus ja isegi kui oleks, ei saaks see põhjendada nii pikka uurimisaega nagu käesolevas asjas. Nimelt ei võimalda toimikus miski järeldada, et komisjon seisis silmitsi eriti oluliste õiguslike probleemidega, kusjuures alumiiniumoksiid I otsus on liiati mõistliku pikkusega (112 põhjendust) ning selle arutluskäigust ei nähtu ühtegi ilmset raskust. Edasi, komisjon oli aktsiisivabastusest teadlik ammu enne ametliku uurimismenetluse algatamist, kuna esimesed maksuvabastuse kohaldamise taotlused pärinevad Iirimaa puhul aastast 1992, Itaalia Vabariigi puhul aastast 1993 ja Prantsuse Vabariigi puhul aastast 1997. Pealegi edastas just nimelt komisjon nõukogule aktsiisivabastuste heakskiitvate otsuste järjestikused ettepanekud pärast seda, kui ta oli saanud selle kohta taotlused Prantsuse Vabariigilt, Iirimaalt ja Itaalia Vabariigilt. Lõpuks, riigiabi puudutavate aruannete raames teatas komisjon Maailma Kaubandusorganisatsioonile (WTO) Iiri maksuvabastuse olemasolust.
- 243 Lisaks märkis komisjon ise, et alates 1999. aastast pidas ta aktsiisivabastusi riigiabi valdkonna eeskirjadega vastuolus olevaks. Seega oli tal alates sellest ajast võimalik põhjalikult järele mõelda nende vabastuste seaduslikkuse küsimuses selle valdkonna eeskirjade seisukohast.
- 244 Pealegi näitab asjaolu, et komisjon ei küsinud Prantsuse Vabariigilt, Iirimaalt või Itaalia Vabariigilt 43 kuu jooksul enne alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmist enam mingit täiendavat teavet, et tal oli tollal juba kõik vajalik teave aktsiisivabastuste kohta oma otsuse tegemiseks.
- 245 Lõpuks, mis puudutab väidetavat raskust, mis on tingitud mineraalõlide maksustamise ühenduse korra arengust ja eelkõige direktiivi 2003/96 vastuvõtmisest, siis ei ole komisjonil alust sellele tugineda. Nimelt käsitleb alumiiniumoksiid I otsus õiguslikku olukorda, mida ei reguleerinud direktiivist 2003/96 tulenev mineraalõlide maksustamise uus kord, mis muutus kohaldatavaks alles 1. jaanuaril 2004, vaid varem kohaldatav mineraalõlide maksustamise kord. Järelikult ei oma komisjoni viidatud ühenduse õigusaktide areng käesolevas asjas mingit tähtsust. Seda kinnitab asjaolu, et alumiiniumoksiid I otsuses algatas komisjon uue ametliku uurimismenetluse seoses Gardanne'i piirkonnas, Shannoni piirkonnas ja Sardiinias alumiiniumoksiidi tootmisel kütusena kasutatava mineraalõli aktsiisivabastustega ajavahemiku osas alates 1. jaanuarist 2004, mil hakati kohaldama direktiivist 2003/96 tulenevat mineraalõlide maksustamise uut korda. Igal juhul tuleb toonitada, et alumiiniumoksiid I otsus võeti vastu ligikaudu kaks aastat pärast direktiivi 2003/96 vastuvõtmist. Ent komisjoni viidatud pelk vajadus võtta alumiiniumoksiid I otsuses arvesse direktiivist 2003/96 tulenevat mineraalõlide maksustamise uut korda ei ole piisav, et põhjendada nii pikka uurimisaega nagu käesolevas asjas.
- 246 Neid asjaolusid arvestades tundis komisjon hästi aktsiisivabastuste õiguslikku ja faktilist konteksti ning ta ei seisnud silmitsi mingi ilmse raskusega nende uurimisel riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohalt.

- 247 Teiseks, mis puudutab komisjoni väidetud praktilisi ja keelelisi raskusi, siis isegi kui neid pidada tõendatuks, ei saa need põhjendada nii pikka uurimisega nagu käesolevas asjas. Igal juhul olid komisjonil teenistused, mis võimaldasid tal toime tulla tema väidetud keeleliste raskustega ja aktsiisivabastuste paralleelse uurimisega palju lühemate tähtaegade jooksul kui käesolevas asjas, eelkõige tänu nende teenistuste heale koordineerimisele.
- 248 Järelikult on aeg, mille jooksul vaidlusalust abi uuriti, käesolevas asjas ebamõistlik.
- 249 Teiseks tuleb analüüsida, kas see, et komisjoni viivitus vaidlustatud otsuse tegemisel lubas AAL-il mõistlikult uskuda, et komisjonil enam kahtlusi ei esinenud et vaidlusalusele maksuvabastusele ei olnud vastuväiteid, ja kas niisugune viivitus takistas komisjonil nõuda ajavahemikus 3. veebruarist 2002 kuni 31. detsembrini 2003 selle alusel antud abi tagastamist, nagu otsustati kohtuotsuses RSV vs. komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502, punkt 16).
- 250 Viimati nimetatud kohtuotsuses leidis Euroopa Kohus tõepoolest, et 26 kuu pikkune aeg, mis kulus komisjonil oma otsuse vastuvõtmiseks, võis abisaajast hagejal tekitada õiguspärase ootuse, mis takistab sellel institutsioonil kohustada asjassepuutuvaid siseriiklikke asutusi seda abi tagasi nõudma.
- 251 Ent kuigi tuleb tagada erahuve kaitsvad õiguskindluse nõuded, tuleb need nõuded ka tasakaalu seada avalike huvide kaitse nõuetega, mille hulka riigiabi valdkonnas kuulub nõue, mille eesmärk on vältida, et turu toimimist kahjustataks konkurentsi kahjustava riigiabiga; see nõuab vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale, et ebaseaduslik abi tuleb tagastada, et taastada endine olukord (vt kohtuotsus, 5.8.2003, P & O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya vs. komisjon, T-116/01 ja T-118/01, EKL, EU:T:2003:217, punktid 207 ja 208 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 252 Kohtupraktikas tõlgendati kohtuotsust RSV vs. komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502), seega nii, et Euroopa Kohtu järgitud lähenemisel oli otsustav roll juhtumi aluseks olevatel konkreetsetel asjaoludel (vt selle kohta kohtuotsused Itaalia vs. komisjon, punkt 214 eespool, EU:C:2004:240, punkt 90; Itaalia vs. komisjon, punkt 120 eespool, EU:C:2004:234, punkt 119; Diputación Foral de Álava jt vs. komisjon, punkt 217 eespool, EU:T:2009:314, punkt 286, ja Diputación Foral de Álava jt, punkt 217 eespool, EU:T:2009:316, punkt 344). Eeskätt oli kohtuasjas RSV vs. komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502), vaatluse all olev abi antud enne seda, kui komisjon algatas sellega seoses ametliku uurimismenetluse. Lisaks teatati komisjonile abist ametlikult, kuigi alles pärast abi andmist. Liiasi oli see seotud komisjoni lubatud abiga seotud lisakuludega ja puudutas sektorit, kus alates 1977. aastast anti komisjoni lubatud abi. Viimaseks ei nõudnud abi kokkusobivuse uurimine põhjalikku uurimist.
- 253 Ent kõik erandlikud asjaolud, mis esinesid kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus RSV vs. komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502), ei esine käesolevas asjas. On tõsi, et nagu kohtuasjas, milles tehti kohtuotsus RSV vs. komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502), oli komisjon ajal, mil ta ilmselgelt ei tegutsenud, vaidlusalusest maksuvabastusest juba hästi teadlik ja tal oli seega võimalik kujundada arvamus selle vabastuse seaduslikkuse küsimuses riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohast, nii et ta ei pidanud selles suhtes enam põhjalikku uurimist läbi viima. Käesolevas asjas aga ei esine muid olulisi asjaolusid, millele tugineti kohtuotsuses RSV vs. komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502). Eelkõige anti käesolevas asjas vaidlusalust abi pärast seda, kui komisjon oli algatanud vaidlusaluse maksuvabastuse ametliku uurimismenetluse.
- 254 See eristab radikaalselt kohtuasja, milles tehti kohtuotsus RSV vs. komisjon, punkt 216 eespool (EU:C:1987:502), konkreetseid asjaolusid käesoleva kohtuasja aluseks olevatest asjaoludest.
- 255 Veel tuleb võtta arvesse seda, et 11. novembri 2004. aasta kohtuotsuse Demesa ja Territorio Histórico de Álava vs. komisjon (C-183/02 P ja C-187/02 P, EKL, EU:C:2004:701), punktis 52 leidis Euroopa Kohus seoses erandlike asjaoludega, mis võisid ebaseadusliku abi saajal õiguspäraselt tekitada ootuse abi seaduslikkusesse, ja konkreetsemalt seoses õiguspärase ootusega, mis võis tekkida komisjoni

tegevusetusest, et selle institutsiooni ilmselge tegevusetus ei oma tähtsust, kui abikavast ei ole komisjonile teatatud. Selline on lahendus ka juhul, kui – nagu käesolevates asjades – abikava rakendati ilma, et sellest oleks ette teatatud, nagu on nõutud kohtupraktikas Lorenz (vt punkt 220 eespool) ning järelikult ilma et oleks täies ulatuses järgitud EÜ artiklis 88 ette nähtud menetlust (vt punkt 214 eespool, viidatud kohtupraktika). Seega, komisjoni ilmselge tegevusetus käesolevas asjas 43 kuu jooksul pärast seda, kui Iirimaa vastas komisjoni viimasele täiendava teabe nõudele (vt punkt 241 eespool), olgugi et see on vastuolus mõistliku aja põhimõttega, ei oma siiski erilist tähtsust ebaseaduslikult rakendatud vaidlusalusele abile riigiabi valdkonna eeskirjade kohaldamise seisukohast. Järelikult ei piisa käesolevas asjas sellest, et tuvastada erandlike asjaolude esinemine, mis võisid AAL-il uuesti tekitada õiguspärase ootuse, et vaidlusalune abi on riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohast seaduslik. Sellest tuleneb, et ainuüksi see, et käesolevas asjas rikuti alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisel mõistliku aja põhimõtet, ei takistanud komisjonil selles otsuses vaidlusalust abi tagasi nõudma kohustada.

- 256 Seega tuleb mõistliku aja põhimõtte rikkumise argumendid tagasi lükata.
- 257 Mis puudutab argumenti, mille Iirimaa esitab määruse nr 659/1999 artikli 7 lõikes 6 nimetatud 18-kuulise tähtaja järgimata jätmise kohta, siis tuleb märkida, et selles sättes on ette nähtud vaid seda, et teatatud abi korral „[k]omisjon püüab oma võimaluste piires otsuse vastu võtta 18 kuu jooksul pärast [ametliku uurimis]menetluse algust“. Kõnealusest artiklist ei tulene, et ainuüksi see, et selles mainitud tähtaeg on möödunud, takistab komisjonil abi tagasi nõuda, tingimusel et ta peab kinni määruse nr 659/1999 artikli 15 lõikes 1 kehtestatud kümneaastasest aegumistähtajast. Nimelt on määruse nr 659/1999 artikli 7 lõikes 7 ette nähtud, et „[k]ui lõikes 6 osutatud tähtaeg on lõppenud ja kui kõnealune liikmesriik seda taotleb, siis teeb komisjon otsuse kahe kuu jooksul talle kättesaadava teabe alusel.“ Seega tuleb käesolev argument põhjendamatus tõttu tagasi lükata.
- 258 AAL-i argument, et komisjon kiitis avalikult heaks direktiivi 2003/96 vastuvõtmise nõukogu poolt, on tulemusetu, sest asjaolu, et direktiivi 2003/96 artikli 18 lõikes 1 koosmõjus direktiivi artikli 28 lõikega 2 lubas Iirimaa jätkata vaidlusaluse maksuvabastuse kohaldamist alates 1. jaanuarist 2003, ei oma tähtsust võimaliku õiguspärase ootuse küsimuses, mis võis AAL-il olla vaidlusaluse maksuvabastuse seaduslikkuse suhtes riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohast. Nimelt pidi AAL kuupäeval, mil direktiivi 2003/96 artikli 18 lõige 1 kohaldatavaks muutus, st 1. jaanuaril 2003, olema teadlik pooleliolevast ametlikust uurimismenetlusest vaidlusaluse maksuvabastuse kohta ning sellest, et kui vaidlusalune maksuvabastus on riigiabi, peab komisjon seda lubama vastavalt EÜ artiklile 88. Seda olukorda ei saanud muuta direktiivi 2003/96 vastuvõtmine ja jõustumine vastavalt 27 ja 31. oktoobril 2003, mille põhjenduses 32 on sõnaselgelt märgitud, et direktiiv „ei piira [EÜ] artiklite 87 ja 88 kohaselt tulevikus toimuvate riigiabimenetluste tulemusi“ (vt selle kohta analoogia alusel kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa jt, punkt 27 eespool, EU:C:2013:812, punkt 51). Seega ei saanud direktiivi 2003/96 artikli 18 lõige 1 pärast ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamist tekitada AAL-il õiguspärasest ootust, et vaidlusalune maksuvabastus on riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohast seaduslik.
- 259 Seoses hagejate argumentidega selle kohta, et komisjon ei andnud käesolevas asjas määruse nr 659/1999 artikli 11 lõike 1 kohaselt korraldust vaidlusaluse abi maksmine peatada, piisab, kui meenutada, nagu esitatud eespool punktis 79, et see säte ei kohusta komisjoni juhul, kui teatud tingimused on täidetud, abi maksmise peatamise korraldust tegema, vaid näeb ainult ette, et ta võib sellise korralduse teha, kui ta seda vajalikuks peab. Sellest tuleneb, et AAL ei saa käesolevas asjas teha mingit järeldust sellest, et komisjon ei pidanud abi maksmise peatamise korralduse tegemist vajalikuks. Järelikult tuleb kõnealune argument põhjendamatus tõttu tagasi lükata.
- 260 Seoses AAL-i argumendiga pikaajaliste investeeringute kohta, mida ta tegi oma alumiiniumoksiiditehases, mis asub Shannoni piirkonnas, tuleb märkida, et komisjon jättis need käesolevas asjas põhjendatult arvesse võtmata. Nimelt ei ole AAL-il alust väita, et need investeeringud tehti õiguspärase ootuse alusel, mis tal oli selle suhtes, et need investeeringud on võimalik

amortiseerida muu hulgas tänu kasule, mida ta saab vaidlusalusest maksuvabastusest kuni 31. detsembrini 2006. Sellega seoses nähtub avaldustest, mille AAL tegi menetlusedokumentides, et kõnealused investeeringud „telliti 2003. aasta sügisel“, st pärast kuupäeva, mil avaldati komisjoni otsus algatada ametlik uurimismenetlus ehk 2. veebruar 2002. Kuid nagu ilmneb eespool punktidest 221–225, ei saanud pärast avaldamist AAL-il enam olla õiguspärast ootust, et vaidlusalune maksuvabastus on riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohast seaduslik, ning kui see on riigiabi, võib komisjon kohustada vaidlusalust maksuvabastust tagasi nõudma. Nagu juba märgitud eespool punktis 258, ei saanud direktiivi 2003/96, mille sätted reguleerivad vaid aktsiisi reguleerivate õigusnormide ühtlustamist, vastuvõtmine tekitada AAL-il pärast ametliku uurimismenetluse algatamise otsuse avaldamist õiguspärast ootust, et vaidlusalune abi on riigiabi valdkonna eeskirjade seisukohast seaduslik ja et seda ei nõuta nende eeskirjade alusel tagasi. Igal juhul ei esitanud AAL ühtegi asjaolu, mis tõendaks, et ta tegi need investeeringud õiguspärase ootuse tõttu sellesse, et need investeeringud on võimalik amortiseerida muu hulgas tänu kasule, mida ta saab vaidlusalusest maksuvabastusest kuni 31. detsembrini 2006. Liati tehti üks investeering ühe konkursi raames, st Irish Capacity 2005 Competition, mille AAL võitis 2003. aastal. Järelikult võis komisjon vaidlustatud otsuses põhjendatult jätta arvesse võtmata õiguspärase ootuse, millele AAL käesolevas asjas tugineb, et tema Shannoni piirkonnas asuvas alumiiniumoksiiditehases tehtud investeeringud on võimalik amortiseerida muu hulgas tänu kasule, mida ta saab vaidlusalusest maksuvabastusest kuni 31. detsembrini 2006. Seetõttu tuleb käesolev argument põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

- 261 Viimaseks, mis puudutab Iirimaa kinnitust, mille kohaselt ei saanud AAL enne 31. detsembrini 2003 vaidlusaluse maksuvabastuse alusel antud abi tagasinõudmise korral katta oma kahjumit, siis ei saa sellega nõustuda, kuna seda ei ole arendatud ja põhjendatud kohtuasja T-50/06 RENV II repliigis, kus see esitati.
- 262 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb nentida, et hagejad ei ole käesolevas asjas tõendanud erandlike asjaolude esinemist, mis lubasid AAL-il mõistlikult uskuda, et komisjonil ei olnud enam kahtlusi ja et vaidlusalusele maksuvabastusele ei olnud vastuväiteid, mis oleks takistanud komisjoni vaidlustatud otsuses vaidlusalust abi tagasi nõudma kohustada.
- 263 Järelikult tuleb kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljas väide põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljandas väites esitatud mõistliku aja põhimõtte rikkumise argument ning kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud viies väide, et ametliku uurimismenetluse ülemäärase kestuse tõttu on rikutud mõistliku aja, õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid

- 264 T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljandas väites heidab Iirimaa sisuliselt komisjonile ette mõistliku aja põhimõtte rikkumist, kuna ta viivitas vaidlustatud otsuse vastuvõtmisega (vt punktid 45 ja 51 eespool).
- 265 Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud viiendas väites kinnitab AAL, et komisjon rikkus mõistliku aja, õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid, kuna ta viivitas alumiiniumoksiid I otsuse vastuvõtmisega, mis leidis aset alles enam kui 43 kuud pärast seda, kui komisjon sai 2002. aasta aprillis Iirimaa vastuse selle institutsiooni saadetud täiendava teabe nõudele.
- 266 Komisjon palub käesoleva argumendi ja käesoleva väite põhjendamatusse tõttu tagasi lükata.

- 267 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et õiguskindluse põhinõudega on vastuolus see, kui komisjon saaks oma pädevuse teostamist lõputult edasi lükata (kohtuotsused, 14.7.1972, *Geigy vs. komisjon*, 52/69, EKL, EU:C:1972:73, punktid 20 ja 21, ning *Falck ja Acciaierie di Bolzano vs. komisjon*, punkt 215 eespool, EU:C:2002:524, punkt 140).
- 268 Lisaks kujutab see, kui komisjon teeb konkurentsipoliitikat puudutava haldusmenetluse lõppedes otsused mõistliku aja jooksul, endast hea halduse põhimõtte kohaldamist (vt kohtuotsus, 20.10.2011, *Eridania Sadam vs. komisjon*, T-579/08, EU:T:2011:608, punkt 79 ja seal viidatud kohtupraktika). Niisiis on riigiabi valdkonnas juhul, kui komisjon otsustab algatada ametliku uurimismenetluse, tal selle menetluse läbiviimiseks mõistlik aeg (kohtumäärus, 11.7.1979, *Fédération nationale des producteurs de vins de table et vins de pays vs. komisjon*, 59/79, EKL, EU:C:1979:188, lk 2425, lk 2428).
- 269 Nagu märgitud eespool punktis 248, on käesolevas asjas vaidlusaluse abi uurimise aeg tõesti ebamõistlik.
- 270 Kuid mõistliku aja põhimõtte rikkumine põhjendab selle aja möödudes vastu võetud otsuse tühistamist vaid juhul, kui sellega kaasneb ka asjaomaste ettevõtjate kaitseõiguste rikkumine. Kui ei ole tõendatud, et ülemäära pikk aeg mõjutas asjaomaste ettevõtjate võimet ennast tõhusalt kaitsta, ei mõjuta mõistliku aja põhimõtte rikkumine haldusmenetluse kehtivust, ning seda saab käsitleda üksnes kahju põhjusena, millele on võimalik liidu kohtus tugineda (vt kohtuotsus *Eridania Sadam vs. komisjon*, punkt 268 eespool, EU:T:2011:608, punkt 80 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 271 Igal juhul tuleb meelde tuletada, et EÜ artikli 88 lõikes 2 sätestatud uurimise faasis on sellistel huvitatud isikutel nagu AAL käesolevas asjas, kellel ei ole kaugeltki niisuguseid kaitseõigusi nagu isikutel, kelle suhtes on menetlus algatatud, üksnes õigus olla haldusmenetlusesse kaasatud määral, mis on juhtumi asjaolusid arvestades kohane (vt kohtuotsus *Eridania Sadam vs. komisjon*, punkt 268 eespool, EU:T:2011:608, punkt 81 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 272 Käesolevas asjas ei väida hagejad, et komisjon on ametlikus uurimismenetluses rikkunud AAL-i õigust olla ära kuulatud ja osaleda menetlus ulatuses, mis on juhtumi asjaolusid arvestades asjakohane.
- 273 Järelikult tuleb põhjendamatusesse tõttu tagasi lükata argument mõistliku aja põhimõtte rikkumise kohta, mis on esitatud kohtuasjas T-50/06 RENV II hagi põhjendamiseks esitatud neljanda väite raames ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud viienda väite raames.
- 274 Kuna kõik käesolevate hagide põhjendamiseks esitatud väited ja argumendid on tagasi lükatud, tuleb need hagid jätta täies ulatuses rahuldamata.

Kohtukulud

- 275 Vastavalt Üldkohtu kodukorra artiklile 219 otsustab Üldkohus pärast tühistamist ja tagasisaatmist tehtud lahendites nii tema menetluse kui ka Euroopa Kohtu apellatsioonimenetlusega seotud kohtukulude üle. Kuna kohtuotsustes komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 22 eespool (EU:C:2009:742), ning komisjon *vs.* Iirimaa jt, punkt 27 eespool (EU:C:2013:812), jättis Euroopa Kohus kohtukulude üle otsustamise edaspidiseks, peab Üldkohus käesolevas kohtuotsuses otsustama ka nende apellatsioonimenetlustega seotud kohtukulude üle.
- 276 Vastavalt kodukorra artikli 134 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Vastavalt kodukorra artikli 135 lõikele 1, kui õiglus seda nõuab, võib Üldkohus erandkorras siiski otsustada, et kaotanud pool kannab lisaks enda kohtukuludele vaid osa vastaspoole kohtukuludest. Lisaks võib Üldkohus vastavalt kodukorra artikli 135 lõikele 2 mõista kohtukulud tervikuna või osaliselt välja ka võitnud poolelt, kui see on põhjendatud võitnud

poole käitumise tõttu, sealhulgas käitumise tõttu enne kohtumenetlust. Muu hulgas võib Üldkohus mõista kohtukulud välja institutsioonilt, kelle otsust ei tühistatud, viimase puudulikkuse tõttu, mis võis hagejat ajendada hagi esitama (vt analoogia alusel kohtuotsus, 9.9.2010, Evropaiki Dynamiki vs. komisjon, T-387/08, EU:T:2010:377, punkt 177 ja seal viidatud kohtupraktika).

²⁷⁷ Hagejad on kohtuvaidluse kaotanud. Kuid käesolevate hagide läbivaatamisel tuvastati eespool punktis 248, et komisjon on vaidlustatud otsuse vastuvõtmisel rikkunud mõistliku aja põhimõtet, mis võis hagejaid ajendada selle rikkumise tuvastamiseks hagi esitama. Neil asjaoludel leiab Üldkohus, et on aus ja õiglane, kui kohtuasjades T-50/06, T-50/06 RENV I ja T-50/06 RENV II jätta Iirimaa kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja kolm neljandikku komisjoni kohtukuludest ja jätta neljandik komisjoni kohtukuludest tema enda kanda ning kohtuasjades T-69/06, T-69/06 RENV I ja T-69/06 RENV II jätta AAL-i kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja kolm neljandikku komisjoni kohtukuludest ja jätta neljandik komisjoni kohtukuludest tema enda kanda. Kohtuasjas T-69/06 R tuleb seevastu mõista kõik kohtukulud välja AAL-ilt. Mis puudutab kohtuasju C-89/08 P ja C-272/12 P, siis kuna mõlemas kohtuasjas oli komisjoni vastaspooleks viis poolt, tuleb kohtuasjades T-50/06, T-50/06 RENV I ja T-50/06 RENV II ning kohtuasjades T-69/06, T-69/06 RENV I ja T-69/06 RENV II kasutatud kohtukulude jaotuse alusel jätta Iirimaa ja AAL-i kohtukulud nende enda kanda ja mõista neilt välja kolm kahekümnendikku ehk viiendik kolmest neljandikust komisjoni kohtukuludest ja jätta viimase kanda viiendik tema kohtukuludest.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (esimene koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

1. **Jätta higid rahuldamata.**
2. **Jätta kohtuasjades T-50/06, T-50/06 RENV I ja T-50/06 RENV II Iirimaa kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja kolm neljandikku Euroopa Komisjoni kohtukuludest ning kohtuasjades C-89/08 P ja C-272/12 P kolm kahekümnendikku komisjoni kohtukuludest.**
3. **Jätta kohtuasjades T-69/06, T-69/06 RENV I ja T-69/06 RENV II Aughinish Alumina Ltd kohtukulud tema enda kanda ja mõista temalt välja kolm neljandikku komisjoni kohtukuludest, kohtuasjades C-89/08 P ja C-272/12 P kolm neljandikku komisjoni kohtukuludest ning kohtuasjas T-69/06 R kõik kohtukulud.**
4. **Jätta liidetud kohtuasjades T-50/06 ja T-69/06, liidetud kohtuasjades T-50/06 RENV I ja T-69/06 RENV I ning liidetud kohtuasjades T-50/06 RENV II ja T-69/06 RENV II komisjoni kanda neljandik oma kohtukuludest ning kohtuasjades C-89/08 P ja C-272/12 P viiendik oma kohtukuludest.**

Kanninen

Pelikánová

Buttigieg

Gervasoni

Madise

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 22. aprillil 2016 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

Vaidluse taust	2
Vaidlusalune maksuvabastus	2
Haldusmenetlus	3
Alumiiniumoksiid I otsus	3
Menetlus ja poolte nõuded	4
Õiguslik käsitlus	6
Esiteks kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine väide, et rikutud on õiguskindluse põhimõtet, estoppeli põhimõtet ja direktiivi 92/81 artikli 8 lõiget 5, ning neljas väide, et rikutud on estoppeli põhimõtet ja võimu kuritarvitatud, ning teiseks kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud teine väide, et rikutud on õiguskindluse ja institutsioonide aktide kasuliku mõju põhimõtteid ning ületatud on pädevust ja kuritarvitatud võimu	7
Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide, et rikutud on EÜ artikli 3 lõike 1 punktist m ja EÜ artiklist 157 tulenevaid nõudeid	14
Kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kuues väide, et rikutud on põhjendamiskohustust ja EÜ artikli 87 lõiget 1	16
Käesolevate hagide põhjendamiseks esitatud esimesed väited, et vaidlusaluse abi kvalifitseerimisel EÜ artikli 88 alusel on rikutud õigusnormi	23
Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimene osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teine osa, mille kohaselt on rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis iii kodifitseeritud eeskirja, ning kohtuasjas T-50/06 RENV II olemasolevaid abikavasid puudutavaid menetlusnorme, nagu need on kodifitseeritud määruse nr 659/1999 artiklites 17 ja 18	23
Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite teine osa ning kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmas osa, mille kohaselt on rikutud EÜ artiklit 88 koosmõjus määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktiga iv ja artikli 15 lõikega 3	29
Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite kolmas osa ja kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud esimese väite esimene osa, et sisuliselt on rikutud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktis i kodifitseeritud eeskirja	33
Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud kolmas väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse põhimõtet, ning kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljas väide, et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtteid	36

Kohtuasjas T-50/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud neljandas väites esitatud mõistliku aja põhimõtte rikkumise argument ning kohtuasjas T-69/06 RENV II esitatud hagi põhjendamiseks esitatud viies väide, et ametliku uurimismenetluse ülemäärase kestuse tõttu on rikutud mõistliku aja, õiguskindluse ja hea halduse põhimõtteid.....	46
Kohtukulud.....	47